

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК**

Кафедра приватного права

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**"Врегулювання спору за участю судді в Україні"
"Settlement of a dispute with the participation of a judge in Ukraine"**

Виконавець:

Нурищенко Роман Сергійович,
студент 2 курсу МП
спеціальності "Право"
r.nuryshchenko@ukma.edu.ua

Науковий керівник:

Ханик-Посполітак Роксолана Юріївна,
зав. кафедри, к. ю. н., доцент
khanyk-pospolitak@ukma.edu.ua

Київ-2022

Декларація
академічної доброчесності

Я, Нурищенко Роман Сергійович, студент 2-го року навчання магістерської програми за спеціальністю «Право» факультету правничих наук НаУКМА підтверджую, що написана мною дипломна кваліфікаційна робота на тему «Врегулювання спору за участю судді в Україні» (Settlement of a dispute with the participation of a judge in Ukraine) відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених п. 3.1 Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА, зі змістом якого я ознайомлений.

09.05.2022

Нурищенко Р.С.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів	5
ВСТУП.....	5
Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ	8
1.1. Передумови запровадження врегулювання спору за участю судді в Україні.....	8
1.2. Поняття та сутність врегулювання спору за участю судді.....	12
1.3. Принципи врегулювання спору за участю судді	15
1.4. Досвід зарубіжних країн щодо інституту врегулювання спору за участю судді.....	22
Розділ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В УКРАЇНІ	29
2.1. Форми та порядок проведення врегулювання за участю судді в українському законодавстві.....	29
2.2. Врегулювання спору за участю судді та інші подібні альтернативні способи врегулювання спору: порівняльний аспект	32
2.3. Судова практика застосування інституту врегулювання спору за участю судді в Україні	41
2.4. Перспективи та шляхи удосконалення врегулювання спору за участю судді	48
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Інститут – Інститут врегулювання спору за участю судді;

Конвенція – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;

ЦПК – Цивільний процесуальний кодекс України;

ГПК – Господарський процесуальний кодекс України;

КАСУ – Кодекс адміністративного судочинства України;

ДВС – досудове врегулювання спору за допомогою судді;

АСВС – альтернативний спосіб врегулювання спору;

ЄДРСР – єдиний державний реєстр судових рішень;

Проект Закону – Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів №6232 від 23.03.2017;

п. – пункт;

ч. – частина;

ст. – стаття;

див. – дивитися.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у відносній новизні правового інституту врегулювання спору за участю судді у національному процесуальному законодавстві. Окрім того, дослідження даного інституту є важливим, адже цей інститут права, будучи новим, є ще мало дослідженим науковцями. Також, дане дослідження важливе для встановлення його фактичної ефективності та корисності суб'єктам права, до яких запровадження інституту було спрямоване. Спираючись на спрямовану ефективність та корисність Інституту для суб'єктів права, актуальним буде визначити доцільність використання інституту у тих чи інших правових відносинах. Актуальність ще викликає спрямованість Інституту на дотримання доктрини людиноцентризму та ст. 6 Конвенції, з тих причин, що Інститут пропонує справедливу та більш швидку альтернативу вирішення конфліктів суб'єктів права до звичайного судового провадження.

В науковій літературі правовий інститут врегулювання спору за участю судді в своїх роботах вивчали: В. Є Прущак, Т. Кисельова, .О. В. Гетманцев, О. О. Грабовська, Ю. Д. Притика, С. Я. Фурса, Н. Коротка, О.Б. Тиханський, Л.Д. Романадзе та інші.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у процесуальному праві, що пов'язані з використанням інституту врегулювання спору за участю судді.

Предметом дослідження є інститут процесуального права: врегулювання спору за участю судді.

Метою роботи є проаналізувати теоретичні, законодавчі та практичні підходи щодо інституту права врегулювання спору за участю судді.

Для досягнення мети було визначено наступні **завдання**:

- виявити передумови, причини запровадження цього інституту в Україні;
- розібрати наукові праці, присвячені наведеному інституту;

- проаналізувати зарубіжний досвід запровадження аналогічних інститутів права;
- проаналізувати нормативне закріплення інституту врегулювання спору за участю судді;
- розглянути судову практику, де наведений інститут був реалізованим;
- запропонувати шляхи вдосконалення Інституту.

Методами дослідження є загально-наукові та спеціально-наукові. Використано: інституційний метод для виявлення визначених юридичних норм і вивчення конкретного правового інституту; формально-юридичний метод для аналізу джерел права і дослідження внутрішнього змісту правових норм у таких джерел; діалектичний метод, відповідно до якого проблеми, що розв'язуються, розглядаються в єдності їхнього соціального змісту та юридичної форми; метод інтерпретації для з'ясування змісту норм права, які стосуються інституту врегулювання спору за участю судді; системно-структурний метод для визначення місця інституту врегулювання спору за участю судді у системі права; формально-логічний для розуміння того, як цей інститут реалізовується на практиці; метод аналізу і узагальнення судової практики для аналізу ефективності дії інституту; синергетичний метод з тих причин, що інститут є новим і виступає у нерівноважні умови функціонування;

Апробація дослідження. Частина матеріалів та висновків дослідження були представлені у науковій статті «Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура?», опублікованої 24.03.2022 у науковому журналі: Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки Том 8 (2021)¹.

Структура кваліфікаційної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається із вступу, двох розділів, поділених на 8 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг

¹ Ханик-Посполітак Р.Ю., Нурищенко Р.С. Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура?. // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2021. – №8. – С. 85–91. <http://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/254072>

дипломної роботи складає 81 сторінок, включаючи список використаних джерел у кількості 64 найменувань, поданих на 7 сторінках та 2 додатків, поданих на 14 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ

1.1. Передумови запровадження Інституту в Україні

Кожна правова система, культура країн має динаміку розвитку, відтак законодавство, галузі, окремі інститути запроваджуються/змінюються. Розглядаючи приклади подібних інститутів врегулювання спору за участі судді в інших країнах можна побачити відображення такої динаміки. Відповідно, країни, правова система яких спрямована на дотримання основоположних принципів права, рано чи пізно розглядають питання запровадження альтернативних способів врегулювання спору. Україна, не будучи виключенням та отримуючи міжнародний досвід, наприклад, «від Канади»², також задалася питанням імплементації своєрідного врегулювання спору за участю судді.

Слід зазначити, що Інституту в Україні передували і інші альтернативні способи вирішення спору, наприклад мирні переговори, які надають сторонам можливість позасудового врегулювання конфлікту під час судового провадження.

Одним з вирішальних кроків запровадження Інститут слід вважати початок активного співробітництва України з Європейським Союзом, зокрема у сфері реформування судової системи, та як наслідок, підписання у 2014 році «Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, однією з цілей підписання яких є посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних

² Костін А. Система правосуддя в Канаді: судді, які допомагають вирішувати спори, та адвокати, які захищають суддів / Костін А.. // Вісник НААУ. – 2015. – №9. – С. 19–24.

свобод»³. Підписання наведеного міжнародного документу в свою чергу надало поштовх уряду України розробляти поряд з іншими АСВС – Інститут для як і подолання судової кризи України, так і для більшої відповідності правових механізмів України до норм Конвенції.

Безпосередньо передумови запровадження Інституту, як і інших подібних альтернативних шляхів врегулювання спору О.М. Спектор «поділяє на позитивні і негативні. Позитивні передумови передбачають, як було згадано у вступному абзаці, певний рівень розвитку правової культури у соціумі, за яким використання альтернативних шляхів вирішення спору буде можливим, дієвим, популярним. Негативні передумови стосуються неефективності існуючої моделі вирішення спорів судовою системою; та відповідного пошуку ефективного та швидкого способу вирішення спорів. Правова культура, розвиток ринкових відносин, еволюція приватного права є внутрішньою позитивною передумовою. Зовнішньою ж є підвищення позицій України на міжнародній арені, наслідування міжнародних трендів приватного права»⁴.

На нашу думку, слід також додати, що внутрішні позитивні передумови можуть формуватися зокрема через звичаї ділового обороту та збільшенням числа іноземних інвесторів, які звикли у себе вирішувати спори альтернативними шляхами.

Негативні передумови слід шукати в недоліках та проблемах судової системи України, одну з яких наочно описує В. Маляренко: «проблемою є надзвичайна перевантаженість суддів. Кількість суддів та працівників суду постійно збільшується. Але навантаження на суддів не зменшується. Приміщення судів залишаються ті самі. Люди – майже на головах одне в одного. В нашій країні гіперболізоване уявлення про право на суд. Показовими у цьому плані є такі цифри. У Сполучених Штатах Америки на 310 млн

³ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угода. Міжнародний документ від 27.06.2014. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

⁴ Спектор О.М. Особливості розвитку та застосування альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів в Україні. Український часопис міжнародного права. 2013. №1. С. 135-140.

населення – 3,5 млн судових справ, із яких значну частину розглядають за спрощеним порядком. У нас на 45 млн населення, із яких 6-7 млн постійно за кордоном – 8,5 млн судових справ. Однією з причин цього явища є конституційна норма про те, що «під юрисдикцію суду підпадають усі правовідносини, що виникають у державі». Звісно, всі. Але у розумних межах. Не можна тягнути до суду все те, що можна вирішити в інший спосіб, в інших структурах влади, де немає конфлікту. Названа конституційна формула повинна бути реконструйована так, щоб і доступ до правосуддя зберегти, і кількість справ у судах зменшити»⁵.

Можна зробити висновок, що завданням, якому передуює негативна умова, є виправлення пропорції кількості населення до кількості судових справ, чого можна досягти або спонуканням використовувати позасудові способи врегулювання спору, або досягти швидкого та ефективного вирішення справ, що невілюватиме недоліки великої кількості судових справ. Запровадження Інституту стосується останнього.

В.Є. Прущак також відмічає, що негативно передумовою є «проблема державного забезпечення функціонування судової системи, оскільки поточна ситуація хронічного недофінансування судової системи збільшує можливості для корупції та підриває верховенство права»⁶.

Також слід відмітити зауваження від О.М. Спектор, що «повне копіювання моделі процедури примирення є помилковим, адже у кожного народу відбувався свій розвиток соціально-правового явища альтернативного вирішення спорів»⁷. Відповідно, при проектуванні закону, Інститут повинен бути адаптованим до українського суспільства.

⁵ Щодо головних проблем судової влади в Україні / В. Маляренко // Слово Національної школи суддів України. - 2013. - № 1. - С. 39-49.

⁶ Прущак В.Є. Підстави врегулювання спору за участю судді в цивільному судочинстві України. Новели цивільного процесуального законодавства. Представництво: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 трав. 2019 р.) /уклад.: Н.Ю. Голубева, Л.А. Островська, О.О. Коробенко, О.В. Сатановська. Одеса: Фенікс, 2019. С. 181-185.

⁷ Спектор О.М. Особливості розвитку та застосування альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів в Україні. Український часопис міжнародного права. 2013. №1. С. 135-140.

Розглянувши теоретичні передумови запровадження Інституту в Україні за класифікацією О.М. Спектор, пропоную перейти до аналізу Проект Закону про внесення змін до ГПК, ЦПК, КАСУ⁸, як наслідку передумови.

Отже, одна із головних причин запровадження змін до процесуальних кодексів, відповідно до пояснювальної записки, є недосконалість судової системи України, на що звертав свою увагу Європейський суд з прав людини. Зокрема, що є стосовним до Інституту, є зауваження про недотримання розгляду судових справ у розумні строки. Таке недотримання породжується великою завантаженістю судів, що можна наочно спостерігати за показниками В. Малярєнка. Відтак, законопроектом, з понад інших інновацій, було запропоновано впровадити врегулювання спору за участю судді, як ефективний та розвантажуючий процесуальний механізм. За пояснювальною запискою Інститут має подолати проблему недотримання процесуальних строків, підвищити процесуальну економію і зменшити навантаження на суди.

Як можна бачити, за законопроектом більшою мірою спостерігається реакція на негативні передумови, які стосуються виправлення недоліків судової системи та реакція на критику Європейського суду з прав людини.

Підсумовуючи, передумови запровадження Інституту є негативними та позитивними. Негативними передумовами є: зниження завантаженості судів кількістю справ у провадженні на кількість населення та розміру апарату судів; подолання недотримання процесуальних строків судами; критика іноземними інституціями неспроможності судової системи вирішувати справи у розумні строки. Позитивними передумовами є: впровадження міжнародного досвіду та прагнення відповідати міжнародним стандартам; пошук ефективної спрощеної процедури для економії часу та ресурсів усіх залучених у судове провадження і відповідного підвищення ефективності вирішення спорів; активне використання сторонами медіації та інших АСВС в умовах

⁸ Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів // 2147-VIII від 03.10.2017. Лінк: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6232&skl=9

глобалізації, що спонукає законотворця підтримувати таку ініціативу та створювати додаткові механізми.

1.2. Поняття, мета та завдання Інституту

Офіційної дефініції Інституту у законодавствах зарубіжних країн, розглянутих у даному дослідженні, та Україні не передбачено. Тим не менш, певне поняття Інституту було запропоноване декількома дослідниками цієї теми.

В.Є. Прущак розуміє Інститут, як «переговорний, структурований та конфіденційний процес, в якому сторони спору намагаються самостійно, на добровільній основі вступити у перемовини за підтримки нейтрального неупередженого посередника – судді, який за допомогою власних професійних навичок та знань спрямовує сторони до мирного врегулювання спору»^{9/10}.

Інакше бачення поняття Інституту висвітлюється у праці Т. Кисельова, де «Інститут є спеціальною судовою процедурою. Сутність цієї процедури: спілкування сторін із суддею задля отримання роз'яснень та додаткової інформації з метою оцінки сторонами перспектив судового розгляду спору»¹¹.

Слід провести порівняння наведених визначень Інституту. Ознака переговорів та конфіденційності підтримується в обох працях, проте Т. Кисельова у своїй праці не підтримує ознаку структурованості, як певну наявність стадій у процесі.

⁹ В.Є. Прущак. Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України : дис. канд. / В.Є. Прущак. – Одеса, 2020. – 192 с.

¹⁰ Прущак В.Є. Інститут врегулювання спору за участю судді: поняття та ознаки. Реформування цивільного процесуального права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф. ім. Ю.С. Червоного (м. Одеса, 16 листоп. 2018 р.) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. Ю. Голубевої; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2018. С. 179-183.

¹¹ Т. Кисельова, Л. Романадзе, Відмінності медіації від процедури врегулювання спору за участю судді, 2017.

На нашу думку, за українським процесуальним законодавством певні стадії в Інституті дійсно відсутні, проте це не означає їх неможливість, враховуючи дискреційні можливості законотворця. Замість дилеми наявності чи відсутності структурованості слід використати словосполучення законодавчо визначений. Адже сутність, за дотриманням загальних принципів, правил та мети Інституту, буде за структурою та іншими ознаками такою, якою є норми Інституту у процесуальному законодавстві.

Надалі В.Є. Прущак описує посередника – суддю більше, як цілеспрямованого медіатора У той же час, Т. Кисельова бачить суддю, як посередника, який надає роз'яснення та рекомендації щодо вирішення спору.

На нашу думку, бачення поняття Інституту, з урахуванням думок інших дослідників, є наступним: це альтернативний спосіб вирішення судового спору за спільним волевиявленням сторін через переговори та конфіденційно, посередником якого є суддя, мета якого спрямовувати сторони за допомогою роз'яснень та рекомендацій врегулювати спір мирним шляхом.

Мета, ціль АСВС, як зазначає Іванова О.І., «полягає у здатності кожної з сторін зрозуміти цінності, інтереси іншої, також поважати права іншої сторони і при реалізації своїх потреб рахуватися з потребами іншої сторони»¹². Тобто АСВС пропонує зрозуміти один одного, розглянути варіанти вирішення конфлікту да досягти компромісу, або, у кращому випадку «win-win»¹³.

Мета саме Інституту чітко не передбачена законодавствами та не проглядається у науковій літературі. Тим не менш, її можна визначити на прикладі пояснювальної записки до проекту закону про внесення змін до ГПК, ЦПК, КАСУ та інших законодавчих актів, де метою є «нормативне врегулювання процесуальних механізмів, які мають забезпечити ефективний,

¹² Іванова Е.И. Место медиации в юридической практике. Развитие альтернативных форм разрешения правовых конфликтов в России: практика, проблемы, перспективы: тезисы Всеросс. конф. (г. Геленджик, 19-21 октября 1999 г.). – https://codolc.com/library/mediatsia/mesto_mediatcii_v_praktike

¹³ Definition of “win-win strategy”, Dictionary of International Trade – <https://www.globalnegotiator.com/international-trade/dictionary/win-win-strateg/#:~:text=A%20negotiation%20strategy%20where%20both,least%20as%20important%20as%20competition>

справедливий, неупереджений та своєчасний захист прав і свобод особи в суді»¹⁴.

З цього можна дійти висновку, що Інститут створений у єдності та для посилення основоположних принципів процесуального права у якості додаткового інструменту для вирішення спорів у судовому провадженні. Щойого метою є надати сторонам судового провадження спосіб вирішити їх спір ефективно, справедливо, за участю неупередженого посередника і здійснити вирішення спору своєчасно.

Окрім цього, також викривається і інша важлива мета Інституту. При дотриманні принципів ефективного та своєчасного захисту прав і свобод сторін у суді – реалізовується мета оптимізація роботи судової системи, адже судовий спір вирішується ефективно та швидко не тільки для сторін, а і для суддів.

Для досягнення наведеної вище мети Інститут має ряд завдань. Завдання спрямовуються до сторін і до судової системи. Для визначення завдань можна відштовхуватись від ключових ознак Інституту: врегулювання спору; обмежений час; суддя; у рамках судового провадження. Враховуючи ключові ознаки, вважаємо, що завданнями Інституту є:

- Дотримання принципів ефективності захисту прав і свобод, справедливості, неупередженості та розумності строків при ініціації такого Інституту у конкретному судовому провадженні – як подальший розвиток основоположних принципів процесуального права;
- Надання пропозиції сторонам судового провадження альтернативного, швидкого, спрощеного варіанту вирішення спору;
- Залучення до справи посередника – суддю, який має допомогти сторонам дійти мирного врегулювання спору, застосовуючи свої професійні навички;

¹⁴ Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів" від 23.03.2017 – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6232&skl=9

- Підвищення ефективності роботи судової системи з причин скорочення тривалості судових справ і відповідно їх одночасної кількості;

- Потенційне підвищення ефективності роботи виконавчих служб судових рішень з причин мирної згоди сторін спору, що розвантажує такі служби від кількості виконавчих проваджень;

- Зменшення розміру судових витрат сторін (наприклад, на супроводження справи юристами) упродовж усього судового провадження та витрати поза провадженням, які стосуються спору сторін.

Як можна помітити, завдання Інституту є важливими і допоміжними у вирішенні часових і майнових питань сторін у судових спорах; підвищенні ефективності роботи судової та виконавчої систем.

Підсумовуючи, поняттям Інституту є: вирішення судового спору за спільним волевиявленням сторін через переговори та конфіденційно, посередником якого є суддя, мета якого спрямовувати сторони за допомогою роз'яснень та рекомендацій врегулювати спір мирним шляхом. Метою Інституту є надати сторонам судового провадження спосіб вирішити їх спір ефективно, справедливо, за участю неупередженого посередника і здійснити вирішення спору своєчасно; оптимізувати роботу судової системи. Для реалізації мети ставляться завдання, які зменшують час та майнові витрати сторін; розвантажують судову систему від кількості одночасних справ.

1.3. Принципи Інституту

Принципи є важливим компонентом як і права взагалі, так і кожної галузі, підгалузі, інституту права. Актуальністю розгляду принципів Інституту є те, що вони є його загальними нормами і виражають його закономірність. Принципи є умовною арматурою, на якій будується Інститут і на якій норми Інституту здобувають єдність та узгодженість між собою.

В процесуальних кодексах України непередбачено принципів щодо даного Інституту. Лише закріплено принципи здійснення того чи іншого судочинства.

Тим не менш, у ЦПК, ГПК, КАСУ можна зустріти деякі з принципів, які мають відношення до Інституту, проте прямого писаного зв'язку між ними не має. Тим не менш, такий зв'язок не складно знайти з аналізом диспозицій норм та розумінням сутності Інституту, що і зробили деякі науковці. Пропоную розглянути їх погляди щодо віднесення певних принципів до Інституту з подальшим власним аналізом та характеристикою принципів.

Декілька основних спеціальних принципів Інституту згадував Н.Ф. Ментух, що «Інститут ґрунтується на принципах добровільності та конфіденційності»¹⁵.

Одним з провідних дослідників принципів Інституту є В.Є. Прущак, який запропонував наступну класифікацію принципів. «До загальних принципів Інституту вчений відносить принципи демократизму, гуманізму, законності, верховенства права, справедливості. До галузевих – принципи диспозитивності, самовизначення та рівності сторін, принцип співробітництва. Спеціальними принципами дослідник виділяє, окрім згаданих, принцип нейтральності та неупередженості судді-посередника, гнучкості процедури, принцип неконфронтаційного та неформального порядку»^{16/17}.

Окрім зазначених принципів Інституту, Н. Петренко виділяє також «принцип арбітрування, суть його полягає в тому, що у вирішенні господарського спору основною метою арбітра є приведення представників сторін до законної угоди, яка фіксується у рішенні суду. У разі, коли сторони

¹⁵ Ментух Н.Ф., Созанська Т.І. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2019 №5 С. 101-103.

¹⁶ Прущак В.Є. Основоположні принципи врегулювання спору за участю судді: поняття та зміст. Право і суспільство. 2018. №2, ч. 2. С. 74-78.

¹⁷ Прущак В.Є. Характеристика спеціальних принципів врегулювання спору за участю судді. Новели Цивільного процесуального кодексу України: матеріали «круглого столу» (м. Одеса, 26 берез. 2018 р.) /за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н.Ю. Голубевої; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2018. С. 102-105.

не змогли прийти до угоди або угода не відповідала закону, арбітр ухвалює рішення, яке може збігатися з позицією однієї зі сторін або ґрунтуватися на позиції судді щодо даного спору»¹⁸.

Характеризуючи принципи та їх відношення до Інституту, слід почати з загальних принципів права. Основоположним з яких є принцип верховенство права, за яким «усі члени суспільства підпорядковуються правовим законам»¹⁹. Інститут повинен діяти у правовому процесуальному законі; учасники суспільства (сторони і суддя), яких стосуються норми Інституту, не можуть бути вищими за такі норми, отже вони повинні їм підпорядковуватися.

Іншим важливим принципом є принцип демократизму, за своєю суттю є «формою правління, у якій правління здійснює народ»²⁰. Андранік Тангян описує, що «спосіб здійснення принципу демократії часто змінювався і сьогодні переважно правління народу здійснюється через обраних представників цим народом»²¹.

На нашу думку, принцип демократизму має відношення до Інституту, як загальний принцип. Адже Інститут є частиною законодавства, законотворцем якого у більшості випадків є парламент країни, склад якого обирає народ. Відповідно, парламентарі, будучи представниками народу, у комітетах розробляють на користь та в інтересах народу різні інститути вправа, включаючи інститут врегулювання спору за участю судді. Таким чином принцип демократії реалізовується та має зв'язок з Інститутом.

Наступним загальним принципом розглянемо гуманізм. Ніколас Вальтер бачить суть гуманізму, як «ідею, за якою людина та свобода її діяльності є

¹⁸ Петренко Н. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2018. №10, С. 73-77.

¹⁹ Overview - Rule of Law // US Courts - educational resources – Лінк: <https://www.uscourts.gov/educational-resources/educational-activities/overview-rule-law#:~:text=Rule%20of%20law%20is%20a,Independently%20adjudicated>.

²⁰ Merriam-Webster dictionary. Лінк: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/democracy>.

²¹ Tangian. Analytical theory of democracy Vol. 1. / Tangian, Andranik. – Cham, Switzerland, 2020.

найвищою цінністю, для досягнення якісного та безпечного життя спрямовані усі ресурси»²².

Зв'язок між принципом гуманізму та Інститутом можна спостерігати у тому, що частково мета його створення полягає у покращенні якості життя сторонам та суддям шляхом запровадження Інститут – як опції врегулювати спір швидше та дешевше.

Принцип законності є «прихильністю або дотримання до закону»²³. Оскільки Інститут є закріплений у процесуальному законодавстві з вибудованими певними правилами проведення процедури. Інститут, на відміну від медіації, повинен реалізовуватися з дотримання правових норм, що робить сам Інститут та його процедуру у кожному випадку законною.

Останнім загальним принципом слід розглянути принцип справедливості. Джон Роулз виділяє у справедливості два моменти. «1) кожна людина має однакове право на реалізацію свої прав та свобод; 2) соціальна та економічна нерівність повинні задовільнити дві умови: нерівність повинна бути закріплена за певними посадами/соціальним становищем особи, але такі посади повинні залишатися доступними для усіх; нерівність повинна приносити найбільшу користь найменш забезпеченим членам суспільства»²⁴.

Прикладаючи принцип справедливості до Інституту, слід зазначити, що сторони у спорі є справедливо рівними у правах ініціювати примирення через Інститут. Будь-яка несправедлива пропозиція примирення є виправданою за врахуванням обставин справи.

Спостереження загальних принципів права в Інституті допомагають зрозуміти, що його суть та мета відповідають основоположним засадам права. Надалі пропоную розглянути галузеві принципи Інституту.

²² Nicolas Walter. Humanism: What's in the Word / Nicolas Walter. – London, UK. Rationalist Press Association, 1997. – 91 с.

²³ Merriam-Webster dictionary. Лінк: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/legality>

²⁴ John Rawls: Theory of justice as fairness / John Rawls – Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2008. Link: <https://plato.stanford.edu/entries/rawls/#JusFaiJusWitLibSoc>

Інституту притаманний принцип диспозитивності. О. Кіріак тлумачить цей принцип, як «свобода сторін приймати власні рішення на основі наділених їм прав; без надання таким рішенням юридичної оцінки чи додаткового дозволу від влади»²⁵.

Аналізуючи Інститут, слід звернути увагу, що його ініціація є цілковито диспозитивною, адже це рішення за власним бажанням приймають сторони спору. Вміст деяких норм Інституту проте може бути імперативним, наприклад, встановлення часових меж реалізації Інституту.

Досить спірним є застосування принципу самовизначення до Інституту. Н.А. Мазаракі відносить такий принцип більше до медіації, кажучи, що «таким принципом сторони контролюють процес медіації: обирають медіатора, коло питань на обговорення, варіанти вирішення спору»²⁶.

Попередньо порівнюючи медіацію та Інститут та їх ознаки, можна дійти висновку, що принцип самовизначення може лише стосуватися самостійного визначення сторін щодо ініціювання процедури Інституту та викладення судді підстав/заперечень підстав і предмету позову.

Принцип рівності сторін є складовою принципу справедливості, як однакове право сторін судового провадження реалізовувати свої права і свободи. Сторони за цим принципом матимуть рівні права ініціювати процедуру Інституту, а суддя повинен виступати гарантом, тобто гарантувати сторонам реалізацію їх прав та захист.

Наведений В.Є. Прущак принцип співробітництва слід порівняти з принципом зі згаданим Н. Петренко принципом арбітрування, який «був закладений в основу Інституту»²⁷. Співробітництво на думку В.Є. Прущак є «певною процедурою, яка передбачає організований та структурований процес переговорів, в основі якого взаємоповага, врахування інтересів сторін

²⁵ О Kiriak. Method of civil procedure / О Kiriak // ScienceDirect. – 2015. – Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351667415000116>.

²⁶ Н.А. Мазаракі: Зміст та значення принципу самовизначення сторін медіації / Н.А. Мазаракі – Вісник НТУУ КПІ № ¾ 2017. Лінк: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2017/3-4/18.pdf>

²⁷ Петренко Н. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2018. №10, С. 73-77.

спору та пошук взаємоприйнятого компромісу за участю нейтрального судді-посередника»²⁸. Арбітрування, окрім того, пропонує рішення за обставинами справи та з урахуванням судової практики. Суть та ознаки інституту більше відповідають принципу арбітрування з додатком того, що Інститут також має часові межі, що змушуватиме суддю приймати рішення незалежно від результатів переговорів сторін. Принцип співробітництва ж більше відноситься до медіації.

Проаналізувавши всі доречні загальні та галузеві принципи Інституту, переходимо до розгляду спеціальних принципів, які мають пряме відношення до сутності Інституту.

Принцип добровільності притаманний альтернативним способам вирішення конфлікту і на думку В. Резнікова «є усвідомленим вибором учасника правових відносин про ініціацію альтернативного вирішення конфлікту та його можливість у будь-який час припинити чи відмовитись від цього»²⁹. Як і в інших альтернативних способах вирішення спору, так і процедура Інституту є повністю добровільною: учасники добровільно ініціюють врегулювання спору, добровільно ведуть переговори, добровільно відмовляються від примирення на будь-якому етапі або погоджуються на примирення.

Конфіденційність, як було попередньо визначено, є спільною ознакою медіації та Інституту. Цей принцип є надважливим для цієї процедури з огляду на те, що «для ефективного примирення сторони повинні розкривати свої погляди, інтереси, майбутню тактику; сторони повинні бути впевнені, що надана ними конфіденційна інформація не використовуватиметься проти них»³⁰. Сутність принципу у призмі Інституту є, відповідно до значення

²⁸ Прущак В.Є. Основоположні принципи врегулювання спору за участю судді: поняття та зміст. *Право і суспільство*. 2018. №2, ч. 2. С. 74-78.

²⁹ В. Резнікова. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів / В. Резнікова // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. - 2012. - Вип. 90. - С. 10-15.

³⁰ Kent L. Brown. Confidentiality in Mediation: Status and Implications / Kent L. Brown // *JOURNAL OF DISPUTE RESOLUTION*. - 1991. - Link:

конфіденційності, нерозголошення сторонами та суддею отриманої інформації при проведенні врегулювання спору.

Як і медіатор, суддя повинен дотримуватися принципу нейтральності та неупередженості. Егідіус Лангіс загалом характеризує цей принцип, як «посередник повинен ставитися рівно до кожної із сторін протягом усього процесу, не нав'язувати їм свою думку і не обирати сторону»³¹.

Останніми двома спеціальними принципами є гнучкість процедури та принцип неконфронтаційного та неформального порядку, які згадувала лише В. Прущак. На її думку, гнучкість полягає у наступному: «Інститут та інші альтернативні варіанти вирішення спору, на відміну від судочинства, не є чітко регламентованими та структурованими, а лише мають закріплені базові засади їх здійснення. Рішення суду не здатне задовольнити інтереси обох сторін, в той час, як Інститут може допомогти знайти компроміс. Це і забезпечує гнучкість процесу»³².

Принцип неконфронтаційного та неформального порядку характеризується тією самою відсутністю регламенту та структури, як і попередній принцип, але як такий, що формує інший результат: «відсутність елементів процесуальної форми та судової атрибутики, що створює психологічний комфорт для учасників та атмосферу довіри»³³.

Підсумовуючи, Інститут має як і спеціальні, так і загальні та галузеві принципи. Їх доречність до Інституту доводили В.Є. Прущак, Н. Петренко, Н.Ф. Ментух. Загальними принципами Інституту є демократизм, гуманізм, законність, верховенства права, справедливість. До галузевих принципів Інституту належать: диспозитивність, самовизначення, рівність сторін, арбітрування. Спеціальними принципами Інституту являються:

<https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1223&context=jdr>.

³¹ Egidijus Langys. Mediator Impartiality and Neutrality: What is it about? / Egidijus Langys. – 2019. –Link: <https://www.linkedin.com/pulse/mediator-impartiality-neutrality-what-egidijus-langys>.

³² Прущак В.Є. Основоположні принципи врегулювання спору за участю судді: поняття та зміст. Право і суспільство. 2018. №2, ч. 2. С. 74-78.

³³ див. попередню виноску

добровільність, конфіденційність, нейтральність та неупередженість судді-посередника, гнучкість процедури, неконфронтаційний та неформальний порядок.

1.4. Досвід зарубіжних країн що регулювання Інституту врегулювання спору за участю судді

Здійснюючи пошук аналогічних Інститутів шляхів вирішення спору у законодавствах різних країн світу, можна дійти висновку, що інші країни мають чимало аналогічних інститутів, які імplementовані до їхніх процесуальних кодексів/законів. Відповідно, інші країни, які запровадили подібні альтернативні способи вирішення спору, обмінювались своїм досвідом та оптимізували норми під свої правові реалії, зберігаючи лише основні ознаки Інституту. Тому критерієм для аналізу законодавства зарубіжних країн є відповідність комплексу основних ознак (мета – врегулювання спору, посередник – суддя, слугує добровільною альтернативою судовому провадженню у запроваджених країнами процесуальними інститутами), за яким стає зрозумілим те, що ми розглядаємо саме аналоги Інституту у зарубіжних країнах.

Отже, розглянемо альтернативні способи вирішення спору, які інтегровані у процесуальне законодавство та судове провадження таких країн, як: Канада, Німеччина, Франція, Австрія, Нідерланди, Японія, Італія, Іспанія, Великобританія, Бельгія.

Канада: А. Костін після візит до Канади розповідає, що «у цілях розвантажити суди Канада застосувала інститут Judge Assisted Dispute Resolution – досудове врегулювання спору за допомогою судді. ДВС може бути обов'язковою та добровільною в залежності від категорії справи та провінції країни. Процедура йде у такому порядку: справа, яка потрапляє до суду, передається судді, який буде проводити процедуру ДВС. Суддя викликає

сторони і в закритому режимі проводить загальну зустріч, на якій позивач пред'являє позовні вимоги, а відповідач пояснює свою позицію щодо позову. Таке засідання проходить конфіденційно для сторін та їх представників. Суддя відводиться у разі недосягнення сторонами примирення. Отримана інформація сторонами під час процедури не може використовуватися у суді надалі. За проханням суддя також може проводити окремі співбесіди з кожною стороною. Суддя оцінює обставини справи, судову практику і спрямовує сторони досягти компромісу. ДВС досягла успішних результатів, адже тривалість процедури становить 2-3 години замість 5-10 робочих днів звичайного провадження. Притому, за певними категоріями справ за загальною статистикою суддям вдається примирити сторони у 70-80% випадків»³⁴.

Німеччина: В.Є. Прущак, аналізуючи врегулювання спору у декількох країнах та Цивільному процесуальному уложенні Німеччини та Закону ФРН «Про підтримку медіації та інших процедур позасудового врегулювання конфліктів», наводить, що «суддя може запропонувати сторонам посередництво та інші процедури позасудового врегулювання спору за виключенням випадків, коли така спроба сторонами використовувалася або спроба примирити не має перспективи, після чого призупиняє судові провадження. На закритих засіданнях суддя з'ясовує у сторін обставини справи та оцінює їх, задає питання. Надалі, якщо суддя за наведеними вище способами бачить примирення перспективним, направляє спір до іншого судді-медіатора, який не бере участь у справі. При досягненні примирення суддя укладає відповідну угоду, яка затверджується і має юридичну силу судового рішення»³⁵.

Франція і Австрія: щодо Франції автор аналізує ЦПК Франції, де «суддя, за волевиявленням сторін, може призначити третю особу для заслуховування

³⁴ Костін А. Система правосуддя в Канаді: судді, які допомагають вирішувати спори, та адвокати, які захищають суддів / Костін А.. // Вісник НААУ. – 2015. – №9. – С. 19–24.

³⁵ В.Є. Прущак. Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України : дис. канд. / В.Є. Прущак. – Одеса, 2020. – 192 с.

і з'ясування взаємних претензій сторін у цілях надати сторонам можливість вирішити спір. Таке повноваження також належить судді, який вирішує питання в порядку термінової змагальної процедури. Аналогічно до Австрії, завдання суду встановити та перевірити обставини справи і надати сторонам рекомендаційні вказівки щодо вирішення спору за допомогою медіації. Рішення про участь у рекомендованій медіації залишається за бажанням сторін»³⁶.

Нідерланди: П. Бартусяк описує Інститут у Нідерландах наступним чином. «У Нідерландах існує дві форми медіації: *internal court-annexed mediation*, у якій суб'єктом виступає суддя або інші досвідчені працівники суду та *external court-annexed mediation*, яка є за суттю класичною медіацією. «Внутрішня медіація», є більш схожою до Інституту. Сторони мають право ініціювати медіацію письмовим зверненням до розгляду справи, або усним під час її розгляду. З початком етапу медіації судове провадження призупиняється до 3 місяців з можливістю подовження строку. Далі вирішується, хто буде посередником і де та коли буде проведена перша зустріч. Сторонами підписується угода про проведення медіації. Після підписання сторони відвідують медіаційні сесії, на яких відбуваються переговори. Після сесії сторони можуть досягти примирення і підписати угоду, що буде підставою закриття судового провадження; або частково примиритися, що відновить провадження тільки стосовно неузгоджених питань; або не примиритися, що повністю відновить судове провадження по їх справі»³⁷.

Японія: Давид Р. та Жоффрен-Спинози К. описують подібний Інститутіві спосіб вирішення конфліктів у Японії – «шотей». За цією процедурою сторони можуть звернутися до суду для вирішення спору не у судовому порядку, а за пропозицією спеціальної комісії примирення. У комісію входять 2 посередника та суддя, у якій суддя не бере участь у засіданні, щоб не

³⁶ див. попередню виноску

³⁷ Павло Бартусяк. Примусова медіація: досвід Нідерландів // Правнича школа Чернівців. 2020. Лінк: <https://law.chnu.edu.ua/prysudova-mediatsiia-dosvid-niderlandiv/>

складалося враження вирішення спору суддею. По завершенню процедури, у разі, якщо сторони не вдалося примирити комісією, вони можуть звернутися до суду для вирішення справи вже саме судом. Що цікаво, навіть у такому випадку, у суду є дискреція вирішити спір як і за законом, так і за запропонованим комісією варіантом – *ex aequo et bono*. Ефективність процедур примирення у Японії можна вважати високою, зі слів авторів, у Японії існує репутація, яка має високий соціальний вплив. Звернення сторін одразу до суду засуджується соціумом, що ще більше спонукає сторони використовувати посередників, а не суд, для вирішення конфліктів»³⁸.

Італія: Марчук М. у своєму дослідженні до майбутнього законопроекту щодо запровадження мирових суддів казав, що «в Італії для прискореного вирішення конфліктів та розвантаження судової системи використовують підготовлених суддів медіаторів, які мають право розглядати певні визначені законодавством категорії цивільних та незначних кримінальних справ. Що особливо, рішення щодо таких справ має силу рівну судам першої інстанції та оскаржується вже одразу в апеляційній інстанції»³⁹. На нашу думку, застосування примирювальної процедури таким чином є слушним варіантом і для України, адже згідно статистичних даних⁴⁰, в українській судовій практиці окремі категорії справ (наприклад, сімейні) досить часто вирішуються за допомоги АСВС.

Іспанія: має також унікальну систему врегулювання спору за участю суддів. «За юрисдикцією таке АСВС відведено до юрисдикції муніципальних судів Іспанії, проте судді не беруть участь у примиренні, а призначають разом з муніципальними радами мирових суддів строком на 4 роки»⁴¹. На нашу думку такий спосіб обрання мирових суддів є слушним з оглядом на те, що їх

³⁸ Рене Давид. Основные правовые системы современности / Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози. – Москва: Международные отношения, 1992. – 398 с.

³⁹ Р. Марчук. Програма консультацій із заінтересованими сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів 25 жовтня 2021 року. Онлайн-конференція.

⁴⁰ див. підрозділ 2.3.

⁴¹ Р. Марчук. Програма консультацій із заінтересованими сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів 25 жовтня 2021 року. Онлайн-конференція.

обирають два органи, суд вбачатиме у кандидаті навички розважливості, високу мораль, а муніципалітет – позитивну оцінку в місцевій громаді, повагу, авторитет.

Великобританія: «використовує подібний АСВС до Італії; до розв’язання спору їхнім АСВС підлягають певні категорії цивільних справ. Примирюються сторони суддями у магістратах, судді займають відповідну посаду строково, наприклад: 5 років у Шотландії. Притому звернення сторін до примирювальної процедури та процес у магістраті є безкоштовним»⁴². Ми вважаємо запровадження примирення на безоплатній основі у порівнянні з судовими зборами ефективною практикою, яка може стимулювати сторони обирати шлях примирення у тому числі з фінансових причин.

Бельгія: «призначає мирових суддів, до юрисдикції яких, як і у більшості згаданих вище країн, належать дрібні цивільні, сімейні справи. Проте значною відмінністю є те, що мировими суддями призначають лише професійних юристів строком до пенсійного віку»⁴³. Такий ценз щодо призначення мирових суддів слід вважати кращим за приклад з Іспанією, адже професійні юристи мають юридичну освіту та практику.

Ознайомившись зі способами врегулювання спору за участю судді у шести країнах, можна дійти висновку, що вони є досить схожими за своєю процедурою. Кожна країна пропонує сторонам мирне вирішення спору за участю судді на добровільних засадах. Сама процедура передбачає певний процес переговорів та нарад за участю обох сторін або окремо. Мирна угода за результатами процедури має законну силу рівну судовому рішення. Неспроможність примирити сторони веде за собою звичайне судове провадження.

Відмінністю є різна роль судді-посередника та процедура його призначення: якщо у Канаді суддя бере повну роль посередника, то у Німеччині для мирного вирішення спору є спеціальні судді-медіатори, в

⁴² див. попередню виноску

⁴³ див. попередню виноску

Іспанії судді та муніципалітет призначають мирових суддів, а у Франції та Австрії судді лише рекомендують звертатися до посередників. Відповідно до цього, сторони та посередник матимуть різні процесуальні права. Інші відмінності – різні процесуальні строки та строк займання посади посередника.

1. Запровадження Інституту мало за собою ряд передумов, які можна класифікувати як негативні та позитивні. Негативними передумовами є: потреба зниження завантаженості судів; подолання недотримання процесуальних строків судами; критика судової системи України іншими державами та організаціями. Позитивними передумовами є: впровадження міжнародного досвіду та стандартів з їх адаптуванням під українські правові реалії; пошук ефективної спрощеної процедури; активне та зростаюче використання особами медіації та інших АСВС в умовах глобалізації.

2. В теорії та законодавстві відсутнє визначення поняття «Інститут врегулювання спору за участю судді». Пропонується визначити Інститут наступним чином: вирішення судового спору за спільним волевиявленням сторін через переговори та конфіденційно, посередником якого є суддя, мета якого спрямовувати сторони за допомогою роз'яснень та рекомендацій врегулювати спір мирним шляхом. Метою Інституту є надати сторонам альтернативний та ефективний спосіб вирішити спір, через пошук компромісу; оптимізувати роботу судової системи зменшенням навантаження. Для реалізації мети ставляться завдання, які зменшують час та майнові витрати сторін; розвантажують судову систему від кількості одночасних справ.

3. Загальними принципами Інституту є демократизм, гуманізм, законність, верховенства права, справедливість. До галузевих принципів Інституту належать: диспозитивність, самовизначення, рівність сторін, арбітрування. Спеціальними принципами Інституту є: добровільність,

конфіденційність, нейтральність та неупередженість судді-посередника, гнучкість процедури, неконфронтаційний та неформальний порядок.

4. Ознайомившись зі способами врегулювання спору за участю судді у десяти країнах, можна зробити висновок про подібність їх основних ознак (мета – врегулювання спору, посередник – суддя, слугує добровільною альтернативою судовому провадженню) до Інституту. Відмінність полягала у статусах суддів, їх кваліфікації, строках, процедурі, силі рішення по конфлікті.

Україні, на нашу думку, слід запозичити наступне: Німеччина – призначати спеціальних суддів-медіаторів або через підвищення кваліфікації надавати наявним суддям право бути посередником; Канада – обов'язкова процедура Інституту щодо окремих категорій справ, у яких Інститут часто застосовується та є доцільним (сімейні, споживчий кредит) та скорочення тривалості процедури; Японія – можливість натомість суду (у разі відмови сторін примиритися) застосувати запропоноване рішення при процедурі Інституту у разі доцільності.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В УКРАЇНІ

2.1. **Форми та порядок проведення врегулювання за участю судді в українському законодавстві**

У ЦПК, ГПК, КАСУ норми Інституту прописані у 4 главі: у ЦПК статті 201-205, у ГПК статті 186-190, у КАСУ – статті 184-188.

Першим визначаються підстави для ініціювання процедури примирення. За всіма кодексами дотримується принцип добровільності: сторони самовільно йдуть на спробу примирення до початку розгляду справи по суті. Тим не менш, передбачені випадки, коли процедура Інституту не допускається. Відтак, у цивільному процесі врегулювання неможливе за наявності в провадженні третьої особи з самостійними вимогами. У господарському процесі на додаток зазначеному Інститут не розповсюджується на справи про відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом; про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство.

В.В. Двойних припускає, що «заборона може і поширюватися у випадку наявності третьої сторони, яка не заявляє самостійних вимог, адже вони є учасниками справи»⁴⁴.

Проте, на нашу думку, таке твердження не буде доречним з оглядом на те, що за проведенням процедури Інституту їх права та інтереси не зачіпаються, адже відсутність самостійних вимог унеможливило так зване вирішення спору двома сторонами «за спиною» у третьої, і тому заборона не має за собою сенсу.

⁴⁴ В.В. Двойних. Врегулювання спору за участю судді [Електронний ресурс] / В.В. Двойних // Сумський державний університет. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79013/1/Dvoynikh_litigation.pdf.

У адміністративному судочинстві також Інститут не допускається при розгляді окремих категорій термінових адміністративних справ; справ про примусове відчуження нерухомих об'єктів з мотивів суспільної необхідності; типових справ.

У будь-якому процесі при призначенні процедури Інституту судове провадження по справі призупиняється на весь час врегулювання. Також прописане застереження, що повторно скористатися Інститутом у певній справі не допускається з огляду на превенцію зловживання правом та ресурсу судової системи.

Після погодження сторін на примирення суддя-доповідач/єдиний суддя по справі проводить наради у формі спільних та закритих. На спільних нарадах присутні всі сторони та їх представники, а на закритих, які суддя призначає за своєю ініціативою, присутня лише кожна зі сторін та суддя. Допускається також проведення нарад у формі відеоконференцій за встановленим порядком; також допускаються з необхідності перерви. Мета проведення таких нарад є спрямування сторін суддею врегулювати спір. Суддя постановляє ухвалу про початок процедури примирення.

Перша спільна нарада розпочинається з ознайомлення: мети Інституту, порядку процедури, прав та обов'язків сторін. У подальшому та на наступних нарадах розпочинається процес примирення. Суддя з'ясовує значимі обставини по справі: підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування, пропонує сторонам надати мирні шляхи вирішення спору/сам пропонує, виконує інші дії щодо примирення сторін. Таким чином цей пункт норми пропонує судді з'ясувати всі деталі справи для пошуку оптимального компромісу між сторонами. Під іншими діями, спрямованими на мирне врегулювання слід вважати з'ясування іншої важливої інформації, яка може грати роль у будіванні компромісу та використання певних психологічних прийомів та технологій медіаторів.

При проведенні нарад у закритій формі суддя, окрім обговорення конфіденційних моментів, може запропонувати можливі шляхи вирішення

спору та обґрунтувати такі шляхи судовою практикою в аналогічних спорах. Притому, на нашу думку, шляхи врегулювання спору можуть базуватися також і на спорах, які були врегульовані мирним шляхом з огляду на диспозитивність методів примирення та ефективності наведення сторонам саме практики мирного врегулювання спорів.

Важливим є принцип, що суддя не має права надавати сторонам юридичні поради та рекомендації, надавати оцінку доказів у справі, адже у такому випадку він за суттю перестає бути медіатором та займає позицію захисника/представника певної сторони, що грубо порушує принцип нейтральності та неупередженості судді-посередника.

Окрім згаданого принципу нормативно також закріплюється та забезпечується принцип конфіденційності, відтак, на відміну від звичайного судового засідання, на відкритих та закритих нарадах Інституту протокол та фіксація не здійснюються. Також, усі інші присутні на таких нарадах не мають права самостійно фіксувати наради аудіо та відео пристроями. За необхідності на наради може бути залучений перекладач, на якого також поширюється принцип конфіденційності.

Завершення процедури врегулювання спору за участю судді можливе у чотири способи. Першим є досягнення сторонами компромісу та укладення мирової угоди зі зверненням до суду для її затвердження або звернення до суду залишити позов без розгляду, якщо за результатами примирення позивач відмовляється від позову або відповідач визнає позов. Другий спосіб закріплює принцип добровільності і передбачає право сторони у будь-який час відмовитися від Інституту з поданням відповідної заяви. Третім способом є закінчення відведеного строку на процедуру примирення, яка становить до тридцяти днів від дати ухвали про проведення Інституту без можливості подовження строку. Останнім способом є припинення Інституту за ініціативою судді у випадку, коли мета була затягнути справу будь-якою із сторін (вчинення процесуальної диверсії).

Припинення Інституту ухвалюється без права на її оскарження наступного робочого дня після подання стороною заяви/закінчення строку. При негативному результаті врегулювання спору провадження поновлюється та розглядається іншим суддею, призначеним за загальним порядком, що ґрунтується на принципі неупередженості судді.

Підсумовуючи, проведення Інституту здійснюється у формах спільних, закритих нарад, та закритих нарад із застосуванням технічних засобів. Порядок проведення наступний: сторони погоджуються врегулювати спір, на що суддя виносить відповідну ухвалу. Надалі протягом 30 днів, з'ясовуючи обставини справи та застосовуючи прийоми медіації суддя спрямовує сторони до примирення/пропонує можливі компроміси на нарадах. Наради ведуться конфіденційно. При досягненні результату сторони укладають мирову угоду або відкликають/визнають позов. У інших випадках Інститут припиняється через відмову сторони у подальшій участі у примиренні/закінченні строків/виявленням суддею зловживання Інститутом у цілях затягнення справи; після чого провадження поновлюється і до справи призначається інший суддя.

2.2. Відмежування інституту врегулювання спору за участі судді від інших альтернативних способів вирішення спорів

Як зазначалося вище, Інститут розглядається як АСВС до судового, незважаючи на те, що воно регулюється в процесуальних кодексах. Тому існує необхідність порівняти його з дуже схожими АСВС такими як медіація та переговори, для того, щоб знайти спільні моменти та відмежувати їх.

Критеріями для порівняння вважаємо варто взяти мету, завдання, коло відносин застосування, суб'єктний склад, часові межі, принципи, правове регулювання, визначення понять; та використовуючи наведені критерії – зробити аналіз спільних та відмінних ознак. Доцільністю порівняння слугує

близькість понять, можливість ототожнення, а також одночасне виділення Інституту від медіації, переговорів, арбітражу, третейських судів.

Розпочнемо з відмежування Інституту від медіації. Отже, в кінці 2021 року був прийнятий ЗУ «Про медіацію», який визначає медіацію, як «позасудову добровільну, конфіденційну, структуровану процедуру, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів»⁴⁵.

Медіація – «дії третьої сторони, яка втручається до двох сторін, що змагаються, з метою примирити або переконати їх скорегувати або врегулювати спір»⁴⁶. Наведене визначення з американського словника є досить нейтральним та узагальнюючим, але зазначення, що третя сторона «втручається» (оригінал – interfere) не є доречним, оскільки у такому випадку медіатори нібито самовільно долучаються до спору незалежно від волі сторін, які мають спір.

Медіація – «одна з альтернатив, (позасудових) методів вирішення конфліктів, згідно з якою незаінтересований посередник (медіатор) допомагає сторонам досягти шляхом переговорів добровільної та взаємовигідної угоди»⁴⁷. Дефініція від української юридичної енциклопедії є більш конкретною і також збагаченою певними ознаками. А саме: медіація є позасудовим методом вирішення конфлікту; медіатор є незаінтересованим посередником.

Медіація – «діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу і врегулювання спору самостійно самими учасниками»⁴⁸. Нормативне визначення є занадто конкретним, адже

⁴⁵ Закон України «Про медіацію». №1875-IX від 16.11.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

⁴⁶ HENRY CAMPBELL BLACK. BLACK'S LAW DICTIONARY / HENRY CAMPBELL BLACK. – ST. PAUL, MINN.: WEST PUBLISHING CO, 1968. – 1965 с.

⁴⁷ Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998.

⁴⁸ Про затвердження Положення про надання безоплатної первинної правової допомоги в Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України : наказ Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 04 травня 2016 р. №320 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0753-16/ed20160504#n22>

воно передбачає, що посередник є професійним (отже має певне визнання, ліцензію тощо), а учасники мають саме юридичний спір. До такого визначення, на нашу думку, слід було підібрати поняття: медіація у праві.

Отже, проаналізувавши наведені поняття медіації можна виділити наступні основні ознаки: медіація є альтернативним шляхом вирішення спору до судового провадження; медіацію проводить незаінтересований професійний посередник (який має відповідати вимогам та пройти підготовку за ст. 9, 10 ЗУ «Про медіацію»), допомагає конфліктуючим сторонам налагодити зв'язок, шукає шляхи вирішення спору або запобігає його виникненню; метою медіації є намагання привести сторони конфлікту до примирення чи взаємовигідної/справедливої угоди через переговори.

Мирні переговори можна вважати найбільш вільним підходом до вирішення спору. Його суть полягає у самостійному волевиявленні сторін вирішити їх спір у будь-якій зручній для сторін формі та без обов'язкової участі посередника. Такі переговори також можуть відбуватися з додатковою участю представників сторін. Мирні переговори законодавством не регулюються, проте можуть зазначатися у матеріалах справи та використовуватися у якості аргументу.

Поняття інституту врегулювання спору за участю судді певним чином виходить зі своєї назви і у законодавствах різних країн визначення поняття не існує. Інститут має індивідуальні ознаки (які висвітлені у диспозиціях відповідних розділів ЦПК⁴⁹, ГПК⁵⁰, КАСУ⁵¹), за якими його можна вирізнити з понад інших АСВС. О.Б. Тиханський порівнював Інститут з іншими процедурами примирення та зазначив про «ознаку часових меж можливості

⁴⁹ Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492

⁵⁰ Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56

⁵¹ Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446

скористатися Інститутом»⁵². Часові межі слід розуміти як те, що скористатися Інститутом можна, відповідно до законодавства, тільки до початку вирішення справи по суті і те, що тривалість врегулювання спору за участю судді становить не більше 30 днів з постановленням відповідної ухвали. На відміну від Інституту, можна спостерігати, що чіткого обмеження у часі при медіації та мирних переговорах не існує.

Іншою відмінною ознакою є суб'єкт, який виступає посередником/третьою стороною у вирішенні конфлікту двох сторін. Відповідно до попереднього аналізу, у медіації суб'єктом є медіатор, який відповідає вимогам та пройшов підготовку медіаторів, відповідно за ст. 9, 10 ЗУ «Про медіацію»; у мирних переговорах суб'єкт не передбачається, але сторони можуть призначити будь-якого посередника за бажанням; за Інститутом таким суб'єктом може бути тільки суддя. Також, враховуючи позицію Л.Д. Романадзе, що «судді, які виступають суб'єктом в Інституті, повинні проходити спеціальну підготовку»⁵³ на кшталт такої, яку проходять медіатори – судді наразі не мають спеціальної підготовки у медіації на відміну від медіаторів. Окрім цього, суб'єктами двох сторін, які перебувають у конфлікті, за Інститутом можуть бути тільки сторони у судовій справі в той час, як у медіації та переговорах суб'єкти загальні, які мають конфлікт.

Також відмінною від медіації та переговорів ознакою є те, що «у цілях розвантаження судової системи та запобігання зловживання процесуальним правами»⁵⁴, повторне використання Інституту неможливе на відміну від медіації.

⁵² О.Б. Тихановський. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематичі примирних процедур / О.Б. Тихановський. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2018. – №2. – С. 31–39.

⁵³ Л.Д. Романадзе. ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ ТА ІНШІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ НОВЕЛИ: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МЕДІАЦІЇ [Електронний ресурс] / Л.Д. Романадзе // mediation.ua. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Stattya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protses-kodeksiv-2.pdf>.

⁵⁴ Михайлов О.М. ПРОЦЕСУАЛЬНА ДИВЕРСИЯ І VS ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ [Електронний ресурс] / Михайлов О.М. // Національний університет «Одеська юридична академія» – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10961/Mykhailov%20O%20M.pdf?sequence=1>.

Останнє, коло відносин застосування Інституту обмежується, адже для його застосування вже має бути поданий цивільний, господарський, адміністративний позов. В той час, як медіація та переговори можуть застосовуватися до необмеженого кола відносин сторін, та навіть ще до неіснуючого конфлікту (профілактика).

Хоча Інститут має велику кількість відмінностей від інших АСВС, що його індивідуалізує, він все-таки має ключові спільні ознаки зі згаданими регуляторами спорів, які і відносять його до одним із способів їх врегулювання.

Таких ознак три:

- Наявність двох сторін, які мають конфлікт і бажають його вирішити мирним шляхом (будь-який із згаданих способів не є обов'язковим чи нав'язуваним, тому ініціація можлива лише за спільним погодженням сторін вирішити конфлікт);

- Мета посередника привести сторони конфлікту до примирення чи взаємовигідної/справедливої угоди;

- Увесь процес примирення є конфіденційним, добровільним, рівним, у якому посередник нейтральний, незалежний та неупереджений.

Аналізуючи другу спільну ознаку ширше, можна дійти висновку, що приведення сторін до примирення та його пошук через медіацію та за допомоги Інституту слід розуміти по-різному.

Розглянувши опис медіації Є.М. Корда, можна зрозуміти, що «медіатор має цілий комплекс дій для досягнення примирення сторін. Він активно заслуховує і аналізує потреби та інтереси сторін, генерує різні варіанти вирішення конфлікту, налагоджує контакт між сторонами. Медіатор використовує різні тактики та притримується стадій медіації»⁵⁵.

⁵⁵ Є.М. Корда. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів [Електронний ресурс] / Є.М. Корда. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://kpl-2.com.ua/2013-09-23-11-07-57/417-2015-09-18-12-39-22>.

За положеннями ЗУ «Про медіацію», медіатор (окрім вже згаданого вище) у праві визначити методику проведення медіації, отримати необхідну інформацію від сторін; повинен дотримуватися положень цього закону, роз'яснити сторонам етичні засади переговорів; керує процесом проведення медіації; несе адміністративну та кримінальну відповідальність.

Порівнюючи наведений комплексний процес медіації для досягнення примирення та аналізувавши процесуальне законодавство щодо Інституту, можна визначити, що Інститут менш націлений на інтереси сторін, налагодження комунікації, тривалого пошуку найкращого вирішення конфлікту; Інститут не передбачає певного «возіння» зі сторонами конфлікту. Адже, суддя лише з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування по категорії спору, який розглядається, пропонує сторонам надати пропозиції щодо шляхів мирного врегулювання спору, може використовувати судову практику для пропозиції можливого мирного врегулювання спору (ст. 203 ЦПК). Відтак, суддя прикладає значно менше зусиль та по суті лише роз'яснює додаткову інформацію сторонам і створює для них бачення перспектив вирішення спору через судові провадження.

Підсумовуючи, Інститут відмежовується від медіації і є іншим способом врегулювання спору сторонами. Відмінними (унікальними) ознаками Інституту є: часові межі (до 30 днів, до початку вирішення справи по суті); суб'єктами є суддя та сторони судової справи; суддя не зобов'язаний мати спеціальних знань медіатора; неможливість повторно використати Інститут щодо однієї справи; менш націлене коло з'ясування питань та інтересів сторін суддею; обмежене коло відносин для застосування Інституту необхідністю попередньо поданого позову. Спільними ознаками лишаються: наявність двох сторін з конфліктом; мета посередника привести сторони конфлікту до примирення чи взаємовигідної/справедливої угоди; конфіденційність, добровільність, рівність сторін протягом всієї процедури.

Надалі пропонуємо розглянути Інститут з міжнародним комерційним арбітражем та третейськими судами. Для аналізу властивостей двох останніх слід звернутися до ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж»⁵⁶ та ЗУ «Про третейські суди»⁵⁷.

Мета міжнародного комерційного арбітражу, третейських судів, Інституту, виходячи з преамбул та загальних положень згаданих вище законів, відрізняється від мети Інституту. Міжнародний комерційний арбітраж, аналізуючи ст. 28 ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж», хоч і ніколи не буде заперечувати примирення сторін, проте має мету подібну до суду. Арбітраж, за визначеністю сторін конфлікту, а у разі відсутності, за колізійними нормами застосовує законодавство певної держави для об'єктивного вирішення конфлікту на нормативних засадах. Проте, за дозволом сторін, для вирішення конфлікту також може застосовуватися принцип «ex aequo et bono»⁵⁸ – по доброті та справедливості. Мета третейського розгляду справи є подібною, а правила розгляду визначаються ЗУ «Про третейські суди» та третейською угодою.

Завдання міжнародного комерційного арбітражу, третейських судів «полягає у захисті майнових і немайнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних чи юридичних осіб шляхом всебічного розгляду та вирішення спорів відповідно до закону»⁵⁹. Завдання Інституту включає таке твердження, але його завдання є ширшим: завдання детально розглянуто у підрозділі 1.2.

Коло відносин застосування відрізняються. Для застосування Інституту вже має бути поданий цивільний, господарський, адміністративний позов.

⁵⁶ Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» №4002-XII від 24.02.1994
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>

⁵⁷ Закон України «Про третейські суди» №1701-IV від 11.05.2004
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>

⁵⁸ Ex Aequo Et Bono (term). Thomson Reuters. Practical law glossary.
[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-6327?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-6327?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

⁵⁹ Третейський розгляд спорів. Вінницька торгово-промислова палата.
<https://cci.vn.ua/arbitration/#:~:text=Третейський%20суд%20при%20Вінницькій%20ТПП,вирішення%20спорів%20відповідно%20до%20закону.>

Для застосування міжнародного комерційного арбітражу, спори повинні стосуватися визначених відносин за ч. 2 ст. 1 ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж»:

- спори з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном;
- спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань та організацій, створених на території України, між собою, спори між їх учасниками, а так само їх спори з іншими суб'єктами права України;
- спори між адміністратором за випуском облігацій, який діє в інтересах власників облігацій відповідно до положень Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", та емітентом облігацій та/або особами, які надають забезпечення за такими облігаціями, якщо принаймні одна зі сторін спору є підприємством з іноземними інвестиціями.

Для третейського суду це може бути будь-який спір, що виникає з цивільних та господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом (наприклад, випадки, які стосуються міжнародного комерційного арбітражу), відповідно до абзацу 2 ст. 1 ЗУ «Про третейські суди».

Суб'єктний склад також має суттєві різниці. Сторони спору Інституту, міжнародного комерційного арбітражу, третейського розгляду є різними за аналогічними причинами, які зазначені у попередньому критерії кола відносин. Посередником Інституту є суддя судів загальної юрисдикції, господарських, адміністративних судів. Посередником міжнародного комерційного арбітражу є обрані арбітри, зазвичай три. Посередником третейського розгляду є сформований склад третейських суддів.

Строки процедур вирішення спору є різними. На врегулювання спору за участю судді на законному рівні передбачено 30 днів. Строки міжнародного

комерційного арбітражу та третейського розгляду погоджуються сторонами або визначаються судом.

Аналізуючи принципи Інституту (підрозділ 1.3.) та принципи міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду (ст. 4 ЗУ «Про третейські суди») – останні мають деякі свої відмінні принципи: незалежність третейських суддів та підкорення їх тільки законові; рівність всіх учасників третейського розгляду перед законом і третейським судом; змагальність сторін, свобода в наданні ними третейському суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; обов’язковість для сторін рішень третейського суду; добровільність утворення третейського суду; добровільність згоди третейських суддів на їхнє призначення чи обрання у конкретній справі; арбітрування; самоврядування третейських суддів. Хоча деякі з наведених принципів за суттю є аналогічними, проте за відношенням все-таки різняться.

За критерієм правового регулювання, Інститут регулюється положеннями ЦПК, ГПК, КАСУ; міжнародний комерційний арбітраж – ЗУ «Про міжнародний комерційний арбітраж»; третейський розгляд за ЗУ «Про третейські суди».

Отже, підсумовуючи порівняння Інституту з міжнародним комерційним арбітражем та третейськими судами, можна зробити висновок, що в них не має нічого абсолютно спільного. Частково спільними є мета вирішити конфлікт сторін; завдання захистити майнові та немайнові інтереси сторін; принципи законності, рівності учасників, добровільності, об’єктивності, сприяння сторонам у досягненні мирової угоди; сторони можуть мати конфлікт, який до початку будь-яких дій може вирішуватися або через Інститут, або через міжнародний комерційний арбітраж/третейський суд.

Відмінними ознаками є інші наведені компоненти мети, завдання; коло відносин застосування – Інститут застосовується лише у цивільному, господарському, адміністративному відкритому судовому провадженні; суб’єктний склад – інший посередник; часові межі, які обмежено законодавчо

у рамки 30 днів щодо Інституту; решта принципів; правове регулювання здійснюється різними законодавчими актами.

2.3. Практика застосування Інституту врегулювання спору за участі судді в Україні

Аналіз судової практики є невід’ємною частиною вивчення Інституту, адже результати такого аналізу надають розуміння того, як він діє де-факто у місцевих судах.

Для більш-менш об’єктивного з’ясування питання практики та ефективності застосування Інституту було вирішено проаналізувати 200 судових справ з ЄДРСР. З метою формування статистичних даних було визначено наступні критерії: рік, категорія справ, чи відбулася процедура примирення, якщо так, то чи досягла вона позитивного результату. З отриманих результатів зробити висновки щодо правових реалій та тенденцій використання Інституту. Повний перелік результатів аналізу наведений у Додатках №1⁶⁰, №2.

Для пошуку справ, у яких була ініціація або використання Інституту, було використано декілька критеріїв:

- 1) Юрисдикційний критерій – обрання за допомоги фільтрів у пошуковій веб-сторінці ЄДРСР⁶¹ справ лише першої інстанції цивільних, господарських, адміністративних судів, де Інститут може використовуватися;
- 2) Пошук у ЄДРСР з використанням ключових слів: «врегулювання спору за участю судді»;

⁶⁰ Судові справи та їх аналіз додатку №1 були попередньо представлені у науковій статті: Ханік-Посполітак Р.Ю., Нурищенко Р.С. Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура?. // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2021. – №8. – С. 85–91. <http://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/254072>

⁶¹ Єдиний державний реєстр судових рішень – <https://reyestr.court.gov.ua/>

3) Часовий критерій – загальний аналіз справ за увесь період існування Інституту (з грудня 2017 року до дати звернення – 24.01.2022⁶²) та детально-порівняльний аналіз 100 судових справ кінця 2020 початку 2021 років з 100 судовими справами кінця 2021 початку 2022 років.

У період з кінця 2017 року (рік запровадження Інституту) до дати аналізу (24.01.2022) було знайдено 1652 справи. Більше деталей за таблицею №1.

Таблиця №1 Кількість справ, у яких був ініційований/застосований Інститут				
Рік	Загалом	Адміністративних	Господарських	Цивільних
2017 (грудень)	9	0	0	9
2018	225	15	148	62
2019	258	22	132	104
2020	243	21	103	119
2021	888	10	110	768
2022 (до 24.01.22)	28	0	1	27
Всього:	1651	68	494	1089

За результатами аналізу кількості справ можна зробити наступні висновки. Загальна кількість справ з ініціацією/застосуванням Інституту в порівнянні з загальною кількістю справ (понад 3.5 мільйонів⁶³) є надто малою – Інститут хоч і використовується, але занадто рідко. Протягом усіх репрезентативних років (2018-2021) популярність Інституту є сталою до 2020 року зі збільшенням цивільних справ у 7.5 раз у 2021 році. Інститут у адміністративних справах, на відміну від господарських і цивільних, майже не застосовується. У господарських справах спостерігається незначне зниження

⁶² Звернення до Єдиного державного реєстру судових рішень. Дата звернення: 24.01.2022 – <https://reestr.court.gov.ua/>

⁶³ Загальна кількість судових справ першої інстанції адміністративної, господарської, цивільної форм судочинства протягом існування Інституту – <https://reestr.court.gov.ua/>

випадків застосування, в той час як у цивільних – незначне підвищення у 2018-2020 роках та значне підвищення у 2021 році.

Такі вихідні дані вказують на проблему, що Інститут майже не використовується і тому закладені в ньому передумови, зокрема економічні, витрачені ресурси на дослідження та імплементацію, на даний момент не можна вважати виправданими.

На нашу думку, проблема незначної кількості випадків застосування Інституту супроводжена рядом наступних причин.

По-перше, згідно відносно нещодавнього проведеного Центром Разумкова на замовлення Офісу Ради Європи в Україні соціологічного дослідження щодо ставлення українців до судів «українським судам повністю довіряє лише 1,7%, частково – 11,3% респондентів».⁶⁴ Окрім цього, недовіра до судової системи породжує і недовіру до Інституту, а саме що згідно ч. ст. 203 ЦПК та аналогічних статей ГПК та КАСУ, «суддя має можливість проведення закритих нарад окремо зі стороною, що у свою чергу породжує сумніви в іншій стороні дотримання суддею принципу безсторонності»⁶⁵.

По-друге, відповідно до ч. 4 ст. 204 ЦПК та аналогічних статей ГПК та КАСУ, за невдалою спробою застосування Інституту слідує продовження розгляду справи, але вже іншим суддею. Це у свою чергу надає декілька негативних для ефективності Інституту сценаріїв розвитку: сторона спору при незгоді з запропонованими варіантами вирішення спору розуміє, що вона просто продовжить вистоявати свої інтереси вже у загальному судовому провадженні; сторона спору має спробу змінити суддю з тих чи інших мотивів; «сторона спору може затягнути справу на час дії Інституту з тих чи інших причин»⁶⁶.

⁶⁴ Дослідження Центру Разумкова з 9 по 14 жовтня 2020 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей.

⁶⁵ Ханик-Посполітак Р.Ю., Нурищенко Р.С. Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура? // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2021. – №8. – С. 85–91. <http://nrlaw.ukma.edu.ua/article/view/254072>

⁶⁶ Р.С. Нурищенко. Процесуальна диверсія / Р.С. Нурищенко. – 2019.

По-третє, «недостатність правової культури у самих учасників процесу, які дуже часто в емоційному стані не готові йти на поступки один одному. На жаль, в Україні відсутня статистика щодо такого чинника у питання звернення до суду як психологічне ставлення сторін один до одного, небажання сторін бачити один одного, небажання сідати за стіл переговорів. А в багатьох випадках саме це допомогло б уникнути виникнення спору як такого взагалі»⁶⁷.

Продовжуючи розгляд проблеми учасників процесу, слід також звернути увагу на «причини ще більш нижчого використання Інституту в адміністративному судочинстві ніж в інших: однією з сторін є представники держави»⁶⁸. Відповідно, такі представники будуть діяти в інтересах держави, виконуючи свої національні та трудові обов'язки, тому в них немає ані повноважень, ані сенсу йти на примирення.

По-четверте, проблема існує також у посереднику – судді. Наразі судді «не мають навичок та вмінь, професійної підготовки щодо ведення примирювальних переговорів»⁶⁹. Також, внесені зміни до процесуальних кодексів не надають суддям достатньо повноважень спрямувати сторони на примирення.

Перейдемо до детально-порівняльного аналізу 100 судових справ кінця 2020 початку 2021 років зі 100 судовими справами кінця 2021 початку 2022 років (інформацію щодо кожної справи див. у Додатку №1, №2).

За результатами аналізу 100 справ кінця 2020 початку 2021 років процедура Інституту була ініційована однією стороною, але не призначена у 64 справах з причин відмови або відсутності згоди іншої сторони. У 32 справах

⁶⁷ Ханик-Посполітак Р.Ю., Нурищенко Р.С. Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура?. // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2021. – №8. – С. 85–91. <http://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/254072>

⁶⁸ Кучерук Н. Урегулювання адміністративного спору за участю судді: чому не діє?, Закон і бізнес.

⁶⁹ Бондаренко-Зелінська Л.Н. Врегулювання спору за участю судді: проблеми та перспективи застосування, Університетські наукові записки, 2018.

сторони погодилися на врегулювання спору за участю судді, але примирення досягнуто не було з причин відмови однієї чи обох сторін, або впливу процесуального строку. У 4 справах сторони досягли примирення і уклали мирову угоду, 3 з яких стосувалися сімейних спорів, а 1 – трудового. Такі дані свідчать про низьку готовність сторін йти на компроміси або визнавати свої обов'язки, адже у переважній більшості справ інша сторона навіть не була заінтересована у можливості мирного вирішення конфлікту.

За результатами аналізу 100 справ кінця 2021 початку 2022 років процедура Інституту була ініційована однією стороною, але не призначена у 96 справах з причин відмови або відсутності згоди іншої сторони. У 2 справах сторони погодилися на врегулювання спору за участю судді, але примирення не було з причин відмови однієї чи обох сторін, або впливу процесуального строку. У останніх 2 справах^{70 71} було досягнуто примирення та ініційовано процедуру Інституту, але примирення відбулось між сторонами без участі судді та натомість закріплено мировою угодою.

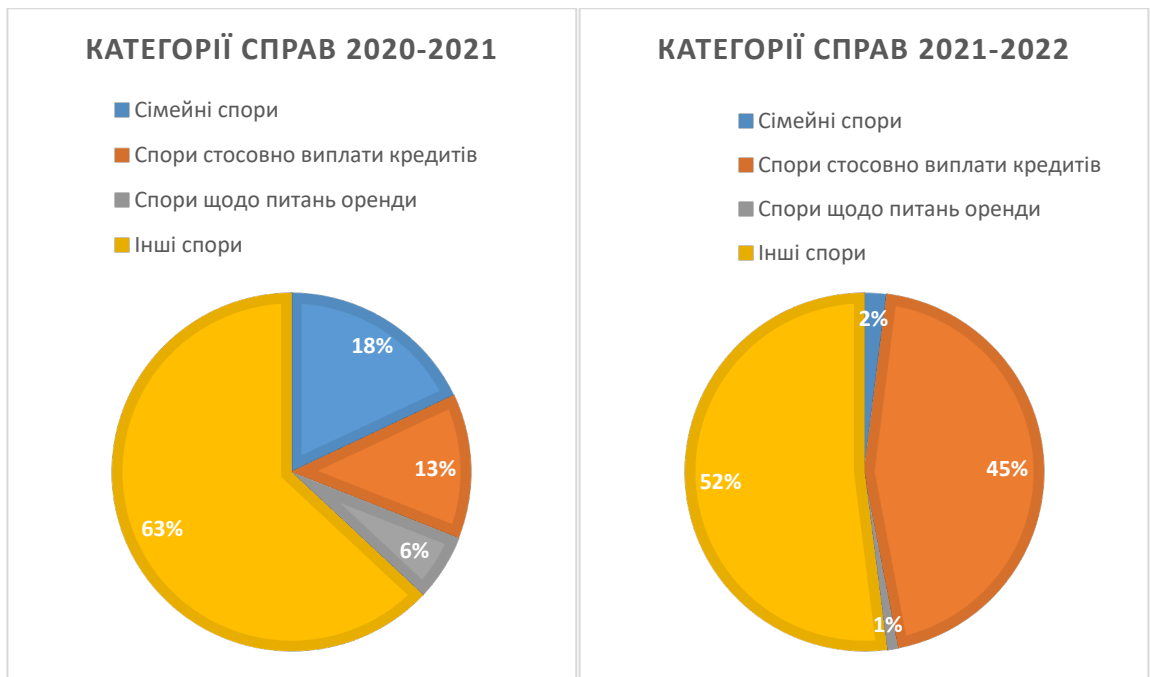
За такими даними проблемою Інституту є його результативність, відповідно до наведених статистичних даних. Сторони майже ніколи не врегульовують за участю судді спір мирним шляхом.

Порівнюючи ефективність застосування Інституту справ 2020-2021 років та 2021-2022 років слід зазначити стрімкий зріст справ у цивільному провадженні та значне зниження ефективності Інституту. Адже за проаналізованими 100 справами 2021-2022 років жодна справа не була вирішена мирним шляхом і всього лише у 4 справах (у порівнянні з 32 справами у 2020-2021 роках) обидві сторони погодилися застосувати Інститут, проте без досягнення консенсусу у спорі.

На додаток, Інститут проглядався у багатьох різних категоріях справ, проте можна виділити декілька категорій, де він є значно поширенішим за допомоги наведених нижче діаграм:

⁷⁰ Судова справа №578/885/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102667858>

⁷¹ Судова справа №373/1990/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102400866>

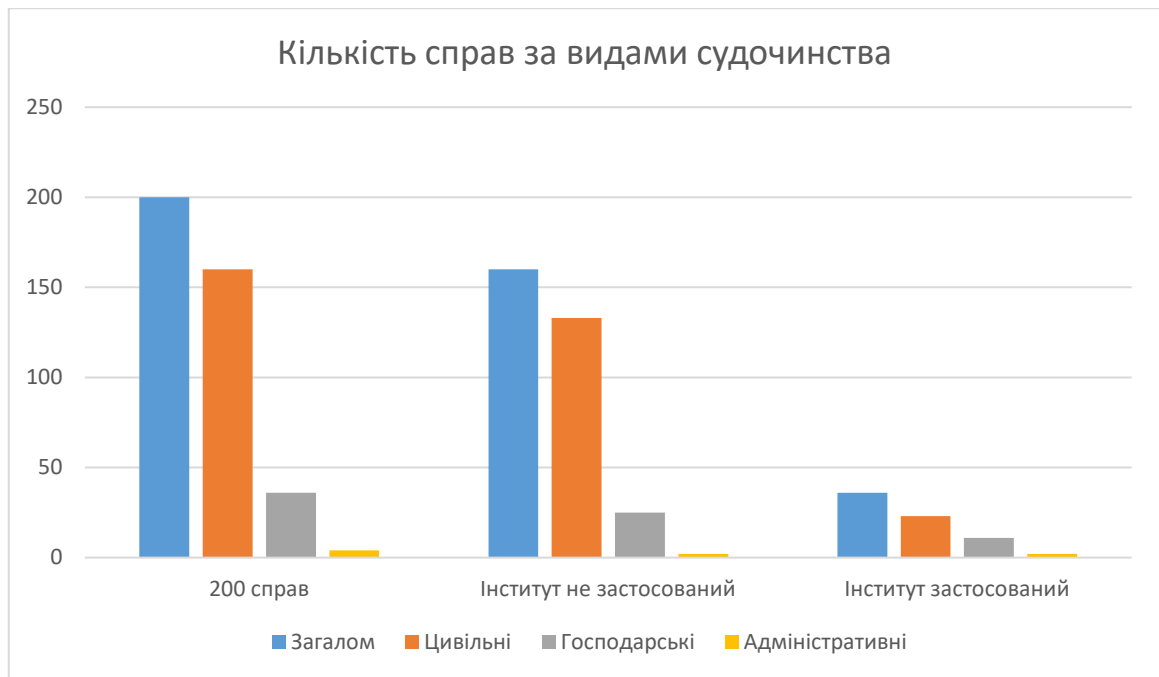

Сімейні – 18, кредити – 13, оренда – 6 Сімейні – 2, кредити – 45, оренда – 1

За такою статистикою можна зробити висновок, що деякі категорії справ вирізняються за кількістю справ, де Інститут використовувався. Наведені категорії справ відповідають згаданим у 1 розділі судовим кризами минулого та мають логічне підґрунтя, адже, наприклад, у сімейних спорах каталізатором пошуку примирення є тривалі сімейні стосунки сторін, а у кредитних відносинах – час та витрачені ресурси на боржника, що принесе ще більше збитків кредиту. Такі дані є актуальними для побудування орієнтиру, щодо яких справ Інститут є дієвим та повинен розвиватися.

Порівнюючи частоту застосування Інституту у певних категоріях справ, слід зазначити про зменшення кількості сімейних спорів та спорів з питань оренди, а також значне підвищення кількості спорів щодо кредитування, споживчого кредитування. На нашу думку, цьому можна надати пояснення, що у сфері кредитування підвищився попит через негативне економічне становище держави, пандемію, похідні від цього проблеми працевлаштування та як результат – потреба фізичних осіб у кредитуванні.

Аналізуючи практику за видами судочинства, у наведеній нижче гістограмі можна спостерігати популярність та ефективність застосування Інституту у різних видах судочинства:

Серед знайдених 200 справ: 160 цивільних, 36 господарських, 4 адміністративних. З 160/200 справ, у яких Інститут не був застосованим: 133 – цивільних, 25 – господарських, 2 – адміністративних. Серед 36/200, у яких Інститут був застосованим: 23 – цивільних, 11 – господарських, 2 – адміністративних.

Справи, у яких відбулося примирення (чотири справи; та дві, у яких примирення відбулося у процесі дії Інституту, але поза Інститутом) належать до цивільного судочинства. Такі показники свідчать про більшу актуалізацію та перспективу Інституту саме у цивільному судочинстві.

Підводячи загальний підсумок, з 3.5 млн. справ, у яких Інститут міг потенційно бути застосованим, Інститут застосовувався лише у 1651 справі, що є ~0.05% від загальної кількості справ. За 2018-2020 роки частота звернення до Інституту була ~250 справ на рік з різким зростанням до 888 справ у 2021 році. Причинами низької популярності Інституту слід вважати недовіру до судової системи, витраченні часу, небажанням витрачати додаткові зусилля та миритися, недосконалістю законодавства щодо Інституту, відсутності професійної підготовки суддів бути посередниками у примиренні.

В основному використовують Інститут у цивільному та меншою мірою у господарському судочинстві. У кожній п'ятій справі врегулювання було

призначене, а у ~2% – сторони досягли примирення. Найбільше Інститут використовується у справах про сімейні спори; про спори стосовно виплати кредитів; про спори щодо питань оренди.

2.4. Перспективи та шляхи удосконалення Інституту

Дослідження та висновки, які зроблені в підрозділі 2.3, вказують на незначну популярність та застосування даного Інституту. Однак, на нашу думку, не доцільно від нього відмовлятися взагалі. Отож які перспективи та шляхи удосконалення даного Інституту в Україні.

Так, на нашу думку, підвищенню застосування даного Інституту може слугувати популяризація явища «судової медіації», яка може брати початок з правок до нормативно-правових актів: запровадження обов'язку судді пропонувати сторонам про наявність та переваги Інституту над звичайним судовим провадженням, особливо або принаймні у тих категоріях справ, де Інститут є більш поширеним, відповідно до статистичних даних у Таблиці №1 та Додатку №1, 2. Яскравим прикладом популяризації та використання Інституту є досвід Японії, де «існує репутація, яка має високий соціальний вплив. Звернення сторін одразу до суду засуджується соціумом, що ще більше спонукає сторони використовувати посередників, а не суд, для вирішення конфліктів»⁷².

Хоча перейняти цілковито досвід Японії не є можливим, проте, на нашу думку, слід врахувати пропозицію щодо внесення змін до нормативно-правових актів: сторони у кожній/окремій категорії справ (наприклад, сімейних) повинні спробувати/вдатися хоча б до одного з різних запропонованих АСВС, що більш актуалізує використання Інституту, як одного з АСВС. Подібні пропозиції реалізовані у Канаді, де «існує

⁷² Рене Давид. Основные правовые системы современности / Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози. – Москва: Международные отношения, 1992. – 398 с.

обов'язкова процедура Інституту щодо окремих категорій справ»⁷³. За нашим баченням, найбільш доцільнішим зазначений досвід Канади слід пристосувати до таких категорій справ, як сімейні спори та споживчі кредити з огляду на поширеність застосування Інституту саме у цих категоріях.

З відповідного аналізу теорії (у підрозділі 1.3.) та законодавства (у підрозділі 2.1) – можна казати про висновок, що суддя є значно більш обмеженим у процесі примирення сторін. Такий підхід нами не є зрозумілим, адже після зупинення провадження у справі на період примирення сторін суддя фактично стає до кінця справи виключно посередником і після процедури примирення ніякого відношення до справи не має.

Для усунення даної проблеми, варто, на нашу думку, щоб у нормативно-правових актах законотворець розширив повноваження судді, який перебуває у ролі посередника при процедурі Інституту і таким чином асигнувати суддям більше ознак медіатора, який допомагає конфліктуючим сторонам налагодити зв'язок, шукає шляхи вирішення спору; намагається привести сторони конфлікту до примирення чи взаємовигідної/справедливої угоди. У такий спосіб, на нашу думку, можна досягти більш позитивної статистики застосування Інституту у вектор більшості вдалих примирень сторін.

Тим не менш, слід зробити застереження, що розширюючи коло прав та обов'язків судді за попередньою пропозицією, судді мають здобути певні спеціальні знання. За дослідженням В. Маляренко, «в Україні найнижчий рівень асигнувань на підготовку суддів»⁷⁴, з чого випливає низька підготовленість суддів бути професійними посередниками у примиренні сторін з відсутністю курсів здобуття професійних навичок медіатора.

На нашу думку, судді мають підвищувати свою кваліфікацію з прослуховуванням аналогічних для медіаторів курсів для здобуття

⁷³ Костін А. Система правосуддя в Канаді: судді, які допомагають вирішувати спори, та адвокати, які захищають суддів / Костін А. // Вісник НААУ. – 2015. – №9. – С. 19–24.

⁷⁴ В. Маляренко. Щодо головних проблем судової влади в Україні/ В. Маляренко // Слово національної школи суддів України. – с. 40 – 2013.

відповідних професійних навичок і таким чином здобувати аналогічний статус «судді-медіатора, що наразі діє у судочинстві Німеччини»⁷⁵.

Притому таке підвищення кваліфікації не вбачається, як обов'язок для кожного судді. Враховуючи статистику використання Інституту, достатнім є хоча б один суддя-медіатор на кожний суд. Заохочувальним фактором для підвищення кваліфікації може бути бонус до заробітної плати на підставі взяття на себе додаткових зобов'язань.

Останнє, Інститут потребує змін для цілей запобігання зловживання процесуальними правами у судових справах. Зловживання полягає у тому, «що сторона справи, яка початково не має наміру на примирення, ініціює або погоджується на спробу примирення для досягнення одного або обох наслідків: затягнення розгляду справи з причин призупинення справи на період примирення сторін»⁷⁶ або «для запуску повторного визначення складу суду (використання Інституту для зміни судді у провадженні)»⁷⁷.

Вирішення проблеми, на наше бачення, недопущення зловживання Інститутом лежить на плечах судді та протилежної сторони. На іншу сторону покладається право в її інтересах відмовитися або припинити процедуру примирення з будь-яких причин, з яких тут виступатиме явна незацікавленість опонента до вирішення конфлікту, або його спрямованість використати Інститут у деструктивних цілях. Суддя, помічаючи зловживання правами (затягнення справи), може за своєю ініціативою також припинити примирення.

Хоч і на наш погляд не існує вирішення деструктивного характеру зловживання, якщо Інститут був ініційованим, проте ми можемо запропонувати вирішення питання затягування у два кроки. Першим є скорочення загального строку дії Інституту, орієнтуючись на досвід Канади, у якій «тривалість

⁷⁵ Павло Бартусяк. Примусова медіація: досвід Нідерландів // Правнича школа Чернівців. 2020. Лінк: <https://law.chnu.edu.ua/prysudova-mediatsiia-dosvid-niderlandiv/>

⁷⁶ Р.С. Нурищенко. Процесуальна диверсія / Р.С. Нурищенко. – 2019.

⁷⁷ Процесуальна диверсія VS врегулювання спору за участю судді / О.М. Михайлов // Нац. університет «Одеська юридична академія», лінк: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10961/Mykhailov%20O%20M.pdf?sequence=1>

примирення може становити всього декілька годин»⁷⁸. Другим кроком є надання пріоритетності таким справам у моменті призначення нового складу суду та наступного судового засідання. Таким чином мета затягнути справу, використовуючи Інститут, майже втрачає сенс з причин швидкості всієї процедури.

Отже, вдосконалення Інституту можливе, на нашу думку, у такий спосіб:

- 1) Популяризація Інституту для збільшення випадків його використання; пропозиція судді сторонам використати Інститут; зобов'язання сторонам використати принаймні один з будь-яких АСВС;
- 2) Розширення кола прав та обов'язків судді, який перебуває посередником, перетворюючи його на суддю-медіатора;
- 3) Підвищення кваліфікації суддів шляхом запровадження спеціальних курсів медіаторства для здобуття статусу «судді-медіатора», які зможуть виступати посередниками у справах;
- 4) Скорочення загального строку дії Інституту та надання пріоритету у призначенні наступного судового засідання.

Окрім наведених вище пропозицій ми також звернули увагу на сьогоденну діяльність органів державної влади у напрямок подолання кризи судової системи України. Зокрема діяльність Міністерства юстиції України, яка спрямована на запровадження альтернативного інституту процесуального права, а саме: врегулювання спорів через мирових суддів. Поставлений фокус на запровадженні мирових суддів виключатиме відведення ресурсів на вдосконалення Інституту.

25 жовтня 2021 року з цього питання проводилася консультація з заінтересованими сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів⁷⁹ з урахуванням зарубіжного досвіду (див. підрозділ 1.4.).

⁷⁸ Костін А. Система правосуддя в Канаді: судді, які допомагають вирішувати спори, та адвокати, які захищають суддів / Костін А.. // Вісник НААУ. – 2015. – №9. – С. 19–24.

⁷⁹ Р. Марчук, А. Костін, Р. Бабій, Ю. Чумак, Л. Кишакевич, Р. Ханик-Посполітак, Р. Бабабли. Програма консультацій із заінтересованими сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів 25 жовтня 2021 року. Онлайн-конференція.

Заінтересованими сторонами та представниками Міністерства юстиції України були висвітлені наступні думки з цього питання.

А. Костін вважає, що «мирові судді потрібні для розвантаження правоохоронних та судових систем, вирішуючи дрібні справи, адже наразі судова та правоохоронна системи бракують людських та часових ресурсів, а існуюче навантаження дрібними справами лише ще більше дестабілізує та нагромаджує їх функціонування. У якості суб'єкта – мирового судді слід призначати осіб, які користуються повагою у місцевого населення та мають досвід і можливості віднайти мирні шляхи вирішення місцевих дрібних конфліктів через розсудливість та авторитет. Які саме дрібні конфлікти слід вирішувати мировим суддям – слід запровадити вичерпний перелік дрібних справ, які цього найбільш потребують і які на практиці можливо буде вирішувати у такому форматі судочинства. Також, оскільки мировими суддями будуть громадяни, які у свою чергу є наближеними до місцевої громади – відбудеться і підвищення довіри до судової системи. На останок, при запровадженні слід притримуватися досвіду інших країн»⁸⁰.

Ми погоджуємось з висвітленою проблематикою, але не можемо погодитися з таким її вирішенням з огляду на те, що запровадження такого інституту потребуватиме значного фінансування з місцевих або державного бюджетів для процедури призначення мирових суддів, комісій, побутової закупівлі, використання приміщень тощо. Також існує і проблема з самим запропонованим суб'єктом. Хоч і не було певної конкретики щодо відбору кандидатів, проте для підтримання основоположних принципів судочинства одного місцевого авторитету недостатньо. Кандидати, на нашу думку, мають бути юридично освічені та мати досвід роботи з судовою системою (наприклад, адвокати), а також такі кандидати мають бути у першу чергу безсторонніми, що при тісних зв'язках і авторитетом у місцевій громаді є проблематичною справою. На останок, виникає проблема з оскарженням

⁸⁰ див. попередню зноску

таких рішень. Якщо процедура буде більш спрощеною та швидкою, збільшиться і кількість надходження справ до мирових суддів, яких надходило менше у суди загальної юрисдикції. Очевидно, що чимало таких справ, у яких сторону спору рішення мирового судді не задовільнило, вона надалі звернеться знову у суд загальної юрисдикції, що ніяк не може підставлятися в аргументи розвантаження судової системи. Щодо використання досвіду інших країн для пошуку вирішення судової кризи: це слухна думка, але вважаємо, що це може спрацювати лише при проведенні такого досвіду через призму нашого суспільства, моральних, релігійних норм, звичок тощо.

Р. Бабій підтримує думку А. Костіна «щодо необхідності мирових суддів для розвантаження правоохоронних та судових систем через вирішення дрібних справ та також вважає, що мирові судді повинні бути відокремлені від судової системи, адже в інакшому випадку процедура запровадження цього інституту ускладняється необхідними змінами до Конституції України. Р. Бабій також вважає, що мировими суддями не обов'язково мають бути юристами, а сама процедура має бути максимально швидкою та простою»⁸¹.

Ми у свою чергу надалі заперечуємо запровадження інституту мирових суддів з зазначених у минулій позиції аргументів, але інші аргументи Р. Бабія сприймаємо з пропозицією їх аплікації до інституту вирішення спорів за участю медіатора. Розвиток медіації можливий на рівні законодавчих актів, прикладом чого є ЗУ «Про медіацію». У той же час медіація «є швидкою та простою процедурою, яка передуює судовому розгляду та має високу ефективність»⁸².

Надалі пропонуємо ознайомитись з думками опонентів інституту мирових суддів, до яких ми долучаємось:

⁸¹ див. попередню зноску

⁸² В. Коваленко. Медіація в Україні: ефективність та майбутні перспективи розвитку. Закон і Бізнес. <https://zib.com.ua/ua/142914.html#:~:text=Завдяки%20медіації%20сторони%20знаходять%20порозуміння,Конфіденційність%20та%20збереження%20ділової%20репутації.>

Ю. Чумак висловив, що «хоч і певною мірою можна сприймати плюси і вигляді розвантаження судової системи, підвищення довіри та кількості справ з примирення сторін, проте реальна проблема кризи судової системи полягає в іншому. У нас дуже мало суддів та розтягнуті строки на різні процесуальні дії, що спричиняє навантаження. Також, мирові судді з урахуванням їх зменшених повноважень не будуть здатні розвантажити деякі важливі категорії справ з великою кількістю судових звернень, наприклад, розірвання шлюбів та питання аліментів, розподілу спільної власності. Окрім того, вже існує інститут врегулювання спору за участю судді, мирові угоди, ЗУ «Про медіацію», то навіщо навантажувати бюджет запровадженням інституту з сумнівними перспективами і тим самим створювати четверту сходинку в інстанціях, адже чимало людей потім піде оскаржувати до суду рішення місцевих авторитетів»⁸³.

Л. Кишакевич наголосив на тому, що «однією з основних проблем є питання оскаржування рішень мирових суддів. Очевидно, що такі рішення не зможуть бути неоскаржуваними, а прямувати більшість справ після рішення мирового судді будуть тільки в загальні суди першої інстанції. Тому слід спрямувати фінансування та вирішувати існуючі шляхи, а саме забезпечення необхідної кількості суддів та матеріальних ресурсів»⁸⁴.

Р.Ю. Ханік-Посполітак також додає про «проблему питання юридичної сили рішень мирових суддів. Адже значуща юридична сила та забезпечення виконання рішень у свою чергу потребуватимуть більшої кваліфікації кандидатів у мирові судді та додаткових людських та матеріальних ресурсів. А тому з огляду на цю та інші висловлені проблеми наявне фінансування слід розподілити на існуючі альтернативи вирішення спорів, а саме медіацію та третейські суди»⁸⁵.

⁸³ Р. Марчук, А. Костін, Р. Бабій, Ю. Чумак, Л. Кишакевич, Р. Ханік-Посполітак, Р. Бабабли. Програма консультацій із заінтересованими сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів 25 жовтня 2021 року. Онлайн-конференція.

⁸⁴ див. попередню зноску.

⁸⁵ див. попередню зноску.

Р. Бабабли казав про «проблему довіри до безсторонності мирових суддів, необов'язковості юридичної освіти та взагалі їх потреби при наявності купи існуючих альтернатив, які можна розвивати. Також запровадження мирових суддів створює складність судового контролю та дотримання принципу справедливості у таких рішеннях»⁸⁶.

Підводячи підсумок щодо доцільності запровадження інституту врегулювання спорів за участю мирових суддів та загалом їх впровадження, вважаємо, опираючись на думки за та проти, і також наведених наших висловлень, щодо цей інститут впроваджувати непотрібно.

1. Інститут має закріплений порядок здійснення з наявністю імперативних та диспозитивних норм у процесуальних кодексах. Проведення Інституту здійснюється у формах спільних, закритих нарад, та закритих нарад із застосуванням технічних засобів. Порядок проведення наступний: сторони надають згоду врегулювати спір; протягом 30 днів суддею призначаються наради, на яких суддя спрямовує сторін на примирення. Наради ведуться конфіденційно. При досягненні результату сторони укладають мирову угоду або відкликають/визнають позов. Не досягнення результату є у випадках відмови сторони в участі/закінченні строків/виявлення суддею зловживання Інститутом у цілях затягнення справи, після чого до справи призначається інший суддя.

2. Відмінними ознаками Інституту від медіації, переговорів є: мета, завдання, часові межі (30 днів); суб'єкти – сторони судового провадження та суддя; суддя не зобов'язаний мати спеціальних знань медіатора; одноразове використання Інституту в одному провадженні; менш націлене коло з'ясування питань та інтересів сторін суддею. А спільними ознаками є:

⁸⁶ див. попередню зноску.

наявність двох сторін з конфліктом; мета посередника; конфіденційність протягом всієї процедури.

Частково спільними ознаками Інституту з міжнародним комерційним арбітражем, третейським судом є: мета вирішити конфлікт сторін; завдання захистити майнові та немайнові інтереси сторін; принципи законності, рівності учасників, добровільності, об'єктивності, сприяння сторонам у досягненні мирової угоди; сторони можуть мати конфлікт, який до початку будь-яких дій може вирішуватися або через Інститут, або через міжнародний комерційний арбітраж/третейський суд. Відмінними ознаками є інші наведені компоненти мети, завдання; коло відносин застосування – Інститут застосовується лише у цивільному, господарському, адміністративному відкритому судовому провадженні; суб'єктний склад – інший посередник; часові межі, які обмежено законодавчо у рамки 30 днів щодо Інституту; решта принципів; правове регулювання здійснюється різними законодавчими актами.

3. Кількість випадків застосування Інституту в цивільних, господарських, адміністративних судових справах становить ~0.05% від загальної кількості справ за період існування Інституту (2017-2022). В основному використовують Інститут у цивільному та господарському судочинстві (~51% та ~41% відповідно від усіх). У третині справ врегулювання було призначене, проте лише у ~2% сторони досягли примирення. Найбільше поширеним Інститут є у справах про сімейні спори; про спори стосовно виплати кредитів; про спори щодо питань оренди.

4. Вдосконалити Інститут пропонується програмами популяризації; імперативним зобов'язанням використовувати Інститут у певних категоріях справ (подібно до Японського досвіду); запровадженням категорії суддів-медіаторів (Німеччина); розширенням повноважень судді-посередника/медіатора приблизно до меж, за якими суддя здійснюватиме примирення сторін аналогічним способом до медіаторів; скороченням строків

Інституту та строків відновлення справи у разі недосягнення сторонами примирення (як у Канаді).

ВИСНОВКИ

На підставі аналізу теоретичних напрацювань, законодавства України та зарубіжних країн, а також української судової практики можна зробити наступні висновки:

1. Передумови запровадження Інституту є негативними та позитивними. Негативними передумовами є: зниження завантаженості судів; подолання недотримання процесуальних строків судами; іноземна критика. Позитивними передумовами є: впровадження міжнародного досвіду та стандартів; пошук ефективної спрощеної процедури; активне використання особами медіації та інших АСВС в умовах глобалізації.

2. В теорії та законодавстві відсутнє визначення поняття «Інституту врегулювання спору за участю судді». Пропонується визначити Інститут як: вирішення судового спору за спільним волевиявленням сторін через переговори та конфіденційно, посередником якого є суддя, мета якого спрямовувати сторони за допомогою роз'яснень та рекомендацій врегулювати спір мирним шляхом.

3. Загальними принципами Інституту є демократизм, гуманізм, законність, верховенства права, справедливість. До галузевих принципів Інституту належать: диспозитивність, самовизначення, рівність сторін, арбітрування. Спеціальними принципами Інституту являються: добровільність, конфіденційність, нейтральність та неупередженість судді-посередника, гнучкість процедури, неконфронтаційний та неформальний порядок.

4. Метою Інституту є надати сторонам альтернативний та ефективний спосіб вирішити спір; оптимізувати роботу судової системи. Для реалізації мети ставляться завдання, які зменшують час та майнові витрати сторін; розвантажують судову систему від кількості одночасних справ.

5. Ознайомившись зі способами врегулювання спору за участю судді у десяти країнах, можна зробити висновок про подібність їх основних ознак (мета – врегулювання спору, посередник – суддя, слугує добровільною

альтернативою судовому провадженню) до Інституту. Відмінність полягала у статусах суддів, їх кваліфікації, строках, процедурі, силі рішення по конфлікті.

6. Проведення Інституту здійснюється у формах спільних, закритих нарад, та закритих нарад із застосуванням технічних засобів. Порядок проведення: сторони погоджуються врегулювати спір; протягом 30 днів призначаються наради, йде примирення. Наради ведуться конфіденційно. При досягненні результату сторони укладають мирову угоду або відкликають/визнають позов. Не досягнення результату є у випадках відмови сторони в участі/закінченні строків/виявлення суддею зловживання Інститутом у цілях

7. Відмінними ознаками Інституту від медіації, переговорів, міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду є: мета, завдання, коло відносин застосування, суб'єктний склад, часові межі, принципи, правове регулювання, термінологія.. Спільними ознаками Інституту з медіацією, переговорами є: наявність двох сторін з конфліктом; мета посередника; конфіденційність, добровільність, рівність сторін протягом всієї процедури. З міжнародним комерційним арбітражу, третейського суду є частково мета, завдання, принципи, суб'єктний склад.

8. Кількість випадків застосування Інституту є низькою – $\sim 0.05\%$ від загальної кількості справ за період існування Інституту. В основному використовують Інститут у цивільному та меншою мірою у господарському судочинстві. У кожній п'ятій справі врегулювання було призначене, а у $\sim 2\%$ – сторони досягли примирення. Найбільше Інститут використовується у справах про сімейні спори; про спори стосовно виплати кредитів; про спори щодо питань оренди.

9. Вдосконалити Інститут пропонується його популяризацією; зобов'язанням використовувати Інститут у певних категоріях справ; запровадженням суддів-медіаторів; розширенням повноважень судді-

посередника/медіатора; скороченням строків Інституту та строків, пов'язаних з наслідками Інституту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року // Урядовий кур'єр. – 2010. - №215, ст.6, 13;
2. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492;
3. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст.56;
4. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446;
5. Закон України «Про медіацію». №1875-IX від 16.11.2021 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>;
6. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» №4002-XII від 24.02.1994 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>;
7. Закон України «Про третейські суди» №1701-IV від 11.05.2004 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>;
8. Про затвердження Положення про надання безоплатної первинної правової допомоги в Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України : наказ Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 04 травня 2016 р. №320 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0753-16/ed20160504#n22>;
9. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів" від 23.03.2017 – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6232&skl=9;
10. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших

законодавчих актів // 2147-VIII від 03.10.2017. Лінк:
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=6232&skl=9;

11. Єдиний державний реєстр судових рішень –
<https://reyestr.court.gov.ua/>;

12. Рекомендація № (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в сімейних справах (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 616 засіданні заступників міністрів 21.01.1998 р.).
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_98_1_1998_01_21.pdf;

13. Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами—приватними особами (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 762 засіданні заступників міністрів 05.09.2001 р.)
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf;

14. Рекомендація Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 762 засіданні заступників міністрів 18.09.2002 р.)
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2002_10_2002_09_18_1.pdf;

15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угода. Міжнародний документ від 27.06.2014. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text;

16. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСТРАЛ) про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_117#Text;

17. Судова справа №578/885/21 –
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/102667858>;

18. Судова справа №373/1990/21 –
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/102400866>;

19. Federal Mediation Conciliation Service (FMSC) – офіційна сторінка агентства. <https://www.fmcs.gov/aboutus/>;
20. Henry campbell black. Black's law dictionary / henry campbell black. – st. Paul, minn.: west publishing co, 1968. – 1965 с.;
21. Merrian-Webster dictionary. Лінк: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/democracy.>;
22. Nicolas Walter. Humanism: What's in the Word / Nicolas Walter. – London, UK. Rationalist Press Association, 1997. – 91 с.;
23. Tangian. Analytical theory of democracy Vol. 1. / Tangian, Andranik. – Cham, Switzerland, 2020.;
24. Overview - Rule of Law // US Courts - educational resources – Лінк: <https://www.uscourts.gov/educational-resources/educational-activities/overview-rule-law#:~:text=Rule%20of%20law%20is%20a,Independently%20adjudicated.>;
25. Merrian-Webster dictionary. Лінк: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/legality> ;
26. Thomas Hobbes. De Cive. 1642. https://books.google.com.ua/books?id=KDYqtAEACAAJ&printsec=front_cover&redir_esc=y;
27. O Kiriak. Method of civil procedure / O Kiriak // ScienceDirect. – 2015. – Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2351667415000116>.;
28. Kent L. Brown. Confidentiality in Mediation: Status and Implications / Kent L. Brown // JOURNAL OF DISPUTE RESOLUTION. – 1991. – Link: <https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1223&context=jdr>.;
29. Egidijus Langys. Mediator Impartiality and Neutrality: What is it about? / Egidijus Langys. – 2019. –Link: <https://www.linkedin.com/pulse/mediator-impartiality-neutrality-what-egidijus-langys>;

30. Ex Aequo Et Bono (term). Thomson Reuters. Practical law glossary.
[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-6327?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true;](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/6-502-6327?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true;)
31. Muhammad. Quran. 610 BC. Verse 5:45.
<https://corpus.quran.com/translation.jsp?chapter=5&verse=45;>
32. Definition of “win-win strategy”, Dictionary of International Trade –
<https://www.globalnegotiator.com/international-trade/dictionary/win-win-strateg/#:~:text=A%20negotiation%20strategy%20where%20both,least%20as%20important%20as%20competition;>
33. Давиденко Д.Л. Примириительные процедуры в европейской правовой традиции. Infotropic Media. 2013. С. 232.;
34. Иванова Е.И. Место медиации в юридической практике. Развитие альтернативных форм разрешения правовых конфликтов в России: практика, проблемы, перспективы: тезисы Всеросс. конф. (г. Геленджик, 19-21 октября 1999 г.). – https://codolc.com/library/mediatsia/mesto_mediatsii_v_praktike
35. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю70 Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: «Укр. енцикл.», 1998.;
36. О.Б. Тихановський. Місце інституту врегулювання цивільного спору за участю судді в систематиці примирних процедур / О.Б. Тихановський. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2018. – №2. – С. 31–39.;
37. Третейський розгляд спорів. Вінницька торгово-промислова палата.
<https://cci.vn.ua/arbitration/#:~:text=Третейський%20суд%20при%20Вінницькій%20ТПП,вирішення%20спорів%20відповідно%20до%20закону;>
38. Горобець В. Влада та соціум Гетьманату. 2009.
[http://history.org.ua/LiberUA/Book/Gorob_2009/gorobetc_2009.pdf;](http://history.org.ua/LiberUA/Book/Gorob_2009/gorobetc_2009.pdf)
39. Р. Марчук, А. Костін, Р. Бабій, Ю. Чумак, Л. Кишакевич, Р. Ханік-Посполітак, Р. Бабабли. Програма консультацій із заінтересованими

сторонами щодо доцільності запровадження інституту мирових суддів 25 жовтня 2021 року. Онлайн-конференція.;

40. Наукова думка, 2012. — Т. 9 : Прил — С. — С. 682. — 944 с.;

41. Нестор. Повість минулих літ. 1118.
<https://www.ukrlib.com.ua/narod/printout.php?bookid=2&id=7>;

42. Л.Д. Романадзе. Врегулювання спору за участю судді та інші процесуальні новели: вплив на розвиток медіації / Л.Д. Романадзе // mediation.ua. — 2017. — Лінк: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Statyya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protses-kodeksiv-2.pdf>;

43. Михайлов О.М. Процесуальна диверсія 1 vs врегулювання спору за участю судді [Електронний ресурс] / Михайлов О.М. // Національний університет «Одеська юридична академія» — Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10961/Mykhailov%20O%20M.pdf?sequence=1>. ;

44. Є.М. Корда. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів [Електронний ресурс] / Є.М. Корда. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://kpl-2.com.ua/2013-09-23-11-07-57/417-2015-09-18-12-39-22.>;

45. В.Є. Прущак. Врегулювання спору за участю судді у цивільному судочинстві України : дис. канд. / В.Є. Прущак. — Одеса, 2020. — 192 с.;

46. Прущак В.Є. Інститут врегулювання спору за участю судді: поняття та ознаки. Реформування цивільного процесуального права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф. ім. Ю.С. Червоного (м. Одеса, 16 листоп. 2018 р.) / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. Ю. Голубевої; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2018. С. 179-183.;

47. Т. Кисельова, Л. Романадзе, Відмінності медіації від процедури врегулювання спору за участю судді, 2017.;

48. Ментух Н..Ф., Созанська Т.І. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Юридичний науковий електронний журнал. 2019 №5 С. 101-103.;
49. Прущак В.Є. Основоволожні принципи врегулювання спору за участю судді: поняття та зміст. Право і суспільство. 2018. №2, ч. 2. С. 74-78.;
50. Прущак В.Є. Характеристика спеціальних принципів врегулювання спору за участю судді. Новели Цивільного процесуального кодексу України: матеріали «круглого столу» (м. Одеса, 26 берез. 2018 р.) /за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н.Ю. Голубєвої; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2018. С. 102-105.;
51. Петренко Н. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2018. №10, С. 73-77.;
52. Н.А. Мазаракі: Зміст та значення принципу самовизначення сторін медіації / Н.А Мазаракі – Вісник НТУУ КПІ № ¾ 2017. Лінк: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2017/3-4/18.pdf>;
53. В. Резнікова. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів / В. Резнікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. - 2012. - Вип. 90. - С. 10-15.;
54. Костін А. Система правосуддя в Канаді: судді, які допомагають вирішувати спори, та адвокати, які захищають суддів / Костін А.. // Вісник НААУ. – 2015. – №9. – С. 19–24.;
55. Павло Бартусяк. Примусова медіація: досвід Нідерландів // Правнича школа Чернівців. 2020. Лінк: <https://law.chnu.edu.ua/prysudova-mediatsiia-dosvid-niderlandiv/>;
56. Рене Давид. Основные правовые системы современности / Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози. – Москва: Международные отношения, 1992. – 398 с.;

57. Спектор О.М. Особливості розвитку та застосування альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів в Україні. Український часопис міжнародного права. 2013. №1. С. 135-140.;
58. Щодо головних проблем судової влади в Україні / В. Маляренко // Слово Національної школи суддів України. - 2013. - № 1. - С. 39-49.;
59. Прущак В.Є. Підстави врегулювання спору за участю судді в цивільному судочинстві України. Новели цивільного процесуального законодавства. Представництво: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.; до 150-ї річниці з дня відкриття першої судової палати у м. Одеса (м. Одеса, 16 трав. 2019 р.) /уклад.: Н.Ю. Голубєва, Л.А. Островська, О.О. Коробенко, О.В. Сатановська. Одеса: Фенікс, 2019. С. 181-185.;
60. В.В. Двойних. Врегулювання спору за участю судді [Електронний ресурс] / В.В. Двойних // Сумський державний університет. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/79013/1/Dvoynikh_litigation.pdf;
61. В. Маляренко. Щодо головних проблем судової влади в Україні/ В. Маляренко // Слово національної школи суддів України. – 2013.;
62. Ханик-Посполітак Р.Ю., Нурищенко Р.С. Врегулювання спору за участю судді: чи є ефективною ця процедура?. // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2021. – №8. – С. 85–91. <http://nrplaw.ukma.edu.ua/article/view/254072>;
63. Р.С. Нурищенко. Процесуальна диверсія / Р.С. Нурищенко. – 2019.;
64. Процесуальна диверсія VS врегулюванн спору за участю судді / О.М. Михайлов // Нац. університет «Одеська юридична академія», лінк: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10961/Mykhailov%20O%20M.pdf?sequence=1>.

ДОДАТКИ

Додаток №1: Аналіз 100 останніх справ кінця 2020 початку 2021 років з ініціацією/застосуванням Інституту

№/№ судової справи	Дата ухвалення рішення	Форма судочинства	Категорія справи	Інститут не відбулося (відмовлено)	Примирення не досягнуто	Примирення досягнуто
1. 509/535/18	09.03.2021	Цивільне	Спори, що виникають із договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
2. 914/1912/19	03.03.2021	Господарське	Корпоративних відносин; оскарження рішень загальних зборів учасників товариств, органів управління.		X	
3. 377/770/20	02.03.2021	Цивільне	Інші справи позовного провадження (виконавчий напис).	X		
4. 519/56/19	01.03.2021	Цивільне	Справи у спрах про стягнення аліментів.		X	
5. 658/3570/20	25.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із сімейних відносин.	X		
6. 513/474/20	25.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів споживчого кредиту.	X		
7. 493/538/20	24.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із сімейних відносин, з них.		X	
8. 459/2210/20	23.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів споживчого кредиту.	X		
9. 911/2098/20	23.02.2021	Господарське	Справи у спрах, що виникають з корпоративних відносин; пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі.	X		
10. 346/3554/20	22.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
11. 619/4933/20	22.02.2021	Цивільне	Справи у спрах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
12. 212/7352/20	19.02.2021	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		

13. 916/2922 /20	18.02.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; підряду	X		
14. 910/1392 7/20	16.02.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; оренди.	X		
15. 209/840/ 20	12.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
16. 922/3422 /20	10.02.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; оренди.		X	
17. 744/919/ 20	08.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.			X
18. 161/1581 4/20	08.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
19. 744/919/ 20	08.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.			X
20. 237/5821 /18	02.02.20 21	Цивільне	Спори про спадкове право.		X	
21. 911/2986 /20	01.02.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу.	X		
22. 635/972/ 20	01.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно (крім землі), з них:; про приватну власність, з них:; визнання права власності.	X		
23. 725/4663 /20	01.02.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
24. 739/1242 /20	29.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
25. 349/2201 /19	28.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно (крім землі), з них:; про приватну власність.		X	
26. 917/1200 /20	26.01.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин; пов'язані з правами на акції, частку у статутному капіталі.		X	
27. 911/2606 /20	26.01.20 21	Господарське	Справи у спорах, що виникають із земельних відносин; про припинення права власності на земельну ділянку.	X		

28. 906/732/ 20	26.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання поставки товарів, робіт, послуг; енергоносіїв.	X		
29. 761/1262 4/19	26.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах про захист немайнових прав фізичних осіб, з них; про захист честі, гідності та ділової репутації.	X		
30. 554/8814 /20	25.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
31. 478/2067 /19	21.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
32. 904/1792 /20	20.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; перевезення, транспортного експедирування.		X	
33. 916/596/ 20(916/3 137/19)	18.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно (крім землі); про державну власність; щодо оренди.	X		
34. 744/919/ 20	14.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
35. 914/1587 /20	14.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин; про оскарження рішень загальних зборів учасників товариств, органів управління.		X	
36. 490/7472 /19	13.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.	X		
37. 924/615/ 20	13.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із земельних відносин.		X	
38. 522/1697 8/17	12.01.20 21	Цивільне	Спори, що виникають із договорів; Спори, що виникають із договорів дарування.	X		
39. 914/1392 /20	12.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		
40. 904/1634 /20	11.01.20 21	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		

41. 739/1242 /20	04.01.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
42. 300/1806 /20	30.12.20 20	Адміністративне	Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема щодо; адміністрування окремих податків, зборів, платежів.	X		
43. 563/947/ 20	30.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
44. 739/1242 /20	29.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
45. 911/2562 /20	29.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Укладення договорів (правочинів); купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		
46. 715/2187 /20	28.12.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
47. 641/9619 /19	24.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
48. 309/1811 /17	24.12.20 20	Цивільне	Спори, що виникають із сімейних правовідносин.		X	
49. 580/2314 /20	24.12.20 20	Адміністративне	Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України, зокрема щодо; цивільного захисту.		X	
50. 910/1062 2/20	22.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, щодо недоговірних зобов'язань; спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
51. 490/1021 /19	22.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду.		X	
52. 908/2415 /20	22.12.20 20	Господарське	Інші справи.	X		
53. 917/846/ 20	22.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із земельних відносин; про припинення права користування земельною ділянкою; щодо припинення права оренди.	X		

54. 578/1169 /20	21.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
55. 482/2159 /17	21.12.20 20	Цивільне	Спори, що виникають із сімейних правовідносин.		X	
56. 337/3723 /20	18.12.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
57. 641/1079 /17	16.12.20 20	Цивільне	Спори, що виникають із сімейних правовідносин.		X	
58. 757/3898 7/19-ц	16.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах про захист немайнових прав фізичних осіб, з них; про захист честі, гідності та ділової репутації.	X		
59. 910/7702 /20	16.12.20 20	Господарське	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно; про приватну власність; щодо реєстрації або обліку прав на майно.		X	
60. 524/490/ 20	14.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
61. 914/2120 /18	10.12.20 20	Господарське	Господарські справи; Захисту права власності.		X	
62. 761/4748 6/18	10.12.20 20	Цивільне	Спори, що виникають із сімейних правовідносин.	X		
63. 450/2299 /20	10.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
64. 753/6802 /19	09.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про відшкодування шкоди.		X	
65. 127/1247 1/19	09.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із земельних відносин.	X		
66. 287/973/ 20	09.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
67. 907/356/ 20	09.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		
68. 910/1002 5/20	08.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		
69. 739/1242 /20	08.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	

70. 916/2473 /19	08.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із земельних відносин; про усунення порушення прав власника.	X		
71. 910/1696 7/19	07.12.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг; енергоносіїв.	X		
72. 759/1902 5/17	07.12.20 20	Адміністративне	Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики, зокрема зі спорів щодо:; соціального захисту; соціального захисту та зайнятості інвалідів; соціальних послуг.		X	
73. 529/657/ 20	01.12.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
74. 554/8152 /20	26.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
75. 314/2801 /20	25.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
76. 907/644/ 20	23.11.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.	X		
77. 330/2023 /20	23.11.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
78. 910/8344 /20	19.11.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; банківської діяльності; кредитування.	X		
79. 520/1487 1/17	17.11.20 20	Цивільне	Спори, пов'язані із застосуванням Закону України "Про захист прав споживачів".		X	
80. 922/2374 /20	17.11.20 20	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; оренди.		X	
81. 766/1221 1/20	17.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із договорів страхування, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
82. 912/1538 /20	17.11.20 20	Господарське	Справи у спорах, щодо недоговірних зобов'язань; повернення безпідставно набутого майна (коштів).	X		
83. 914/2141 /20	17.11.20 20	Господарське	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із	X		

			правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; купівлі-продажу; поставки товарів, робіт, послуг.			
84. 697/550/ 20	16.11.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
85. 337/3790 /17	13.11.20 20	Цивільне	Спори, що виникають із трудових правовідносин; Спори, що виникають із трудових правовідносин про виплату заробітної плати.		X	
86. 703/2874 /20	13.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
87. 753/8994 /20	12.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.	X		
88. 127/6436 /20	11.12.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
89. п/320/50 3/20	10.11.20 20	Адмініст ративне	Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема щодо; погашення податкового боргу, з них; стягнення податкового боргу.	X		
90. 468/1204 /20-ц	05.11.20 20	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
91. 242/6112 /19	05.11.20 20	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про відшкодування шкоди.	X		
92. 910/2122 /19	04.11.20 20	Господар ське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; оренди.	X		
93. 916/2853 /15	03.11.20 20	Господар ське	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно (крім землі); про приватну власність; щодо усунення перешкод у користуванні майном.		X	
94. 923/624/ 19	02.11.20 20	Господар ське	Майнові спори; Розрахунки за продукцію, товари, послуги; За спожиті енергоносії.	X		
95. 910/1505 9/19	29.10.20 20	Господар ське	Справи у спорах щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності; про торговельну марку (знака для товарів і послуг); щодо комерційного найменування.	X		
96. 308/7471 /20	26.10.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		

97. 464/6744 /19	23.10.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів; надання послуг.		X	
98. 521/1433 4/20	23.10.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.			X
99. 739/904/ 20	22.10.20 20	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із трудових правовідносин, з них; про виплату заробітної плати.			X
100. 910/1354 6/19	22.10.20 20	Господарське	Майнові спори; Договір підряду.		X	

Додаток №2: Аналіз 100 справ кінця 2021 початку 2022 років з ініціацією/застосуванням Інституту

№/№ судової справи	Дата ухвалення рішення	Форма судочинства	Категорія справи	Інститут не відбулося (відмовлено)	Примирення не досягнуто	Примирення досягнуто
1. 751/764 3/21	20.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
2. 647/249 6/21	20.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
3. 681/914 /21	20.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
4. 158/332 4/21	20.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; інших видів кредиту.	X		
5. 166/133 0/21	20.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
6. 225/662 6/21	20.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
7. 553/330 5/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
8. 219/134 07/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
9. 591/837 9/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		

10. 263/140 63/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
11. 647/312 2/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
12. 322/100 2/21	19.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
13. 553/278 0/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
14. 481/149 6/21	19.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
15. 614/899 /21	18.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
16. 221/707 8/21	18.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про захист прав споживачів».	X		
17. 322/108 2/21	18.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
18. 156/110 0/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
19. 377/779 /21	17.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
20. 643/210 93/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
21. 592/135 89/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
22. 495/781 3/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
23. 545/303 7/20	17.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин.		X	
24. 484/491 3/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
25. 219/114 87/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
26. 149/327 2/21	17.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		

27. 326/232 6/21	14.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
28. 242/543 4/21	14.01.20 22	Цивільне	Справи позовного провадження; справи у спорах про недовірні зобов'язання.	X		
29. 588/197 7/21	14.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
30. 219/118 68/21	14.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
31. 539/463 7/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
32. 325/146 8/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
33. 377/775 /21	13.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
34. 553/318 7/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
35. 645/747 7/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недовірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
36. 225/684 1/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
37. 226/342 8/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про захист прав споживачів».	X		
38. 461/892 1/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
39. 588/196 0/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
40. 588/196 1/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
41. 578/885 /21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин, з них; про розірвання шлюбу.		/	/
42. 583/503 7/21	13.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
43. 219/117 26/21	13.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		

44. 378/785 /21	12.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них.	X		
45. 732/185 1/21	12.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
46. 159/636 5/21	12.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
47. 130/274 8/21	12.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
48. 334/825 6/21	12.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
49. 332/426 1/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
50. 308/351 4/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
51. 728/261 5/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
52. 639/683 4/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
53. 923/868 /20	11.01.20 22	Господарське	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема, договорів; Невиконання або неналежне виконання зобов'язань; оренди.	X		
54. 754/126 73/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
55. 579/200 5/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
56. 187/149 5/21	11.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
57. 709/127 3/21	10.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
58. 332/426 8/21	10.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про захист прав споживачів».	X		
59. 425/367 1/21	10.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
60. 162/727 /21	10.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		

61. 426/322 3/21	10.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
62. 476/611 /21	10.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
63. 219/107 65/21	10.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
64. 322/900 /21	06.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
65. 186/151 7/21	06.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
66. 524/867 7/21	05.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
67. 322/859 /21	05.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
68. 596/155 7/21	05.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
69. 727/960 9/21	05.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах щодо права власності чи іншого речового права на нерухоме майно (крім землі), з них; про приватну власність, з них; спори про самочинне будівництво.	X		
70. 526/226 4/21	04.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
71. 373/199 0/21	04.01.20 22	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.		/	/
72. 744/102 6/21	04.01.20 22	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
73. 357/125 28/21	31.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
74. 141/832 /21	31.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про захист прав споживачів».	X		
75. 751/708 9/21	31.12.20 21	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
76. 744/112 4/21	30.12.20 21	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
77. 553/304 5/21	30.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		

78. 553/230 5/21	30.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
79. 219/295 3/21	30.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
80. 371/873 /21	30.12.20 21	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
81. 654/314 2/17	30.12.20 21	Цивільне	Спори, що виникають із земельних правовідносин.		X	
82. 696/109 4/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
83. 292/982 /21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
84. 750/131 14/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
85. 487/136 0/20	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із трудових правовідносин.	X		
86. 226/279 7/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, пов'язаних із застосуванням Закону України «Про захист прав споживачів».	X		
87. 343/184 4/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
88. 127/239 07/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
89. 127/244 26/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
90. 357/110 41/21	29.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
91. 263/887 6/21	28.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
92. 531/181 0/21	28.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
93. 592/133 00/21	28.12.20 21	Цивільне	Справи у спорах, що виникають із правочинів, зокрема договорів.	X		
94. 379/118 6/21	28.12.20 21	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		

95. 524/760 6/21	28.12.20 21	Цивільне	Заява про ухвалення додаткового рішення.	X		
96. 274/409 8/21	28.12.20 21	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
97. 766/147 50/21	28.12.20 21	Цивільне	прави у спрах про недоговірні зобов'язання, з них; про спонукання виконати або припинити певні дії.	X		
98. 490/424 7/21	27.12.20 21	Цивільне	Інші справи позовного провадження.	X		
99. 219/105 38/21	24.12.20 21	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		
100. 226/333 8/21	24.12.20 21	Цивільне	Справи у спрах, що виникають із правочинів, зокрема договорів, з них; позики, кредиту, банківського вкладу.	X		

Р.С. Нурищенко